

لا إله إلا الله

معناها، مكانتها، فضلها

وآثارها في الفرد والمجتمع

لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ

ماناکهی، پله و پایهی

فهزل و گه ورهیی یه کهی

وه شوینه واری له تاک و کومه لدا

د انراوی زانای پاییه بهرز

صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان

وهرگییرانی

م. صلاح الدين عبد الكريم

په پینانامی په رتروکی

ناوی کتیب: لا إله إلا الله، ماناکهی، پله و پایهی، فهزل و گه ورهیی-

یه کهی، وه شوینه واری له تاک و کومه لدا.

ناوی نووسهر: الشيخ صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان .

ناوی وهرگییر: م / صلاح الدين عبد الكريم .

ژماره ی سپاردن : ژماره (۳۴۶) پی دراوه له لایهن وه زاره تی پۆشنبری

حکومه تی هه ری می کوردستانه وه .

زنجیره : زنجیره ی (۲۸) له زنجیره پینماییه کانی پیگای راست .

نۆره و سائی چاپ : یه که م - (۱۴۲۷ ک / ۲۰۰۶ ز).

دووهم - (۱۴۲۹ ک / ۲۰۰۸ ز).

سییه م - (۱۴۳۱ ک / ۲۰۱۰ ز).

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشه کی وه رگیڤر:

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه
أجمعين.

له پاشاندا:

لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) فهزل و پله و پایه و گرنگی یه کی یه کجار
زۆری هه یه له وانه:

۱ - لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) دادپه روه ری ترین دادپه روه ری یه
به په های ی، هه روه کو چۆن هاوبه ش بریاردان سته م ترین سته مه به په های ی،
خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿إِنَّ الشُّرَكَاءَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ {سورة لقمان: ۱۳} .

واته: به جهخت له سه ر کراوی یه وه هاوبه ش بریاردان گه وره ترین سته مه.

۲ - له گه لّ جياوازی شه ريعه تی پیغه مبه ران به لام بیروباوه پریان یه ک بووه که بریتی یه له: لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) .

۳ - لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) ده بیته هوی نه هیشتنی مانه وهی مروث — له دوزه خدا نه گه ر که متر له کیشی گه ردیکی له دلدا بیّت، به لام نه گه ر لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) یه که ی ته واو بیّت ئه وا ده بیته هوی نه هیشتنی چوونه دوزه خه وهی به یه کجاری، وه خاوه نه که ی ده خاته به هه شته وه به بی لپی رسی نه وه:

(أخرجوا من النار من كان في قلبه أدنى مثقال حبة من خردل من الإيمان^(۱))

۴ - به خته وه رترین که س به شه فاعه تی پیغه مبه ر (ﷺ) ئه و که سه یه که لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) ی جی به جی کرد بیّت.

۵ - نه گه ر زانسته ئایینی یه کان پیرو زترین زانست بن به ره هایئ نه وا پیرو زترین زانستی ئایینی بریتی یه له: لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی)، چونکه پیروزی زانست به پیروزی بابه ته که یه تی، وه بابه تی زانیاری لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) بریتی یه له: ناسینی خوی گه وره به ناوو سیفاته کانی، وه ناسینی په روه ردگاریتی و په رستی خوی گه وره .

۶ - فورئانی پیرو زه مووی په رتووی لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) یه، چونکه:

- یا خود هه والّ دانه سه باره ت به خوی گه وره و ناوو سیفاته کانی، که

ئہمیش یہ کخوایہ رستی ہہ والدانہ (التوحید الخیری) .

- یا خود بانگہواز کردنہ بؤ پەرستی خوی گہورہ بہ تاک و تہنہا، وہ
وازیہینان لہ پەرستی جگہ لہ خوی گہورہ کہ ئہمیش یہ کخوایہ رستی
داخوایہ (التوحید الطلی) .

- یا خود فرمان کردن و قہدہ غہ کردن و پہ یوہست کردنی خہ لکی یہ بہ
گوپرایہ لی کردنی خوی گہورہ، کہ ئہمیش لہ مافہ کانی لا إله إلا الله
(یہ کخوایہ رستی) و تہ واوکاریہ کانی تی .

- یا خود ہہ والدانہ بہ ریز لینانی خوی گہورہ لہ یہ کخوایہ رستان لہ
دونیا و قیامہ تدا، کہ ئہمیش پاداشتی لا إله إلا الله (یہ کخوایہ رستی) یہ .
- یا خود ہہ والدانہ بہ سزادانی ہاوبہش برپارده ران لہ دونیا و قیامہ تدا،
کہ ئہمیش سزای ہر کہ سیکہ کہ دہرچیت لہ حوکی لا إله إلا الله
(یہ کخوایہ رستی) .

٧ - ووشہ ی لا إله إلا الله (یہ کخوایہ رستی) ئہ ووشہ یہ یہ کہ فرمان بہ
کوٹایی پیغہ مہ ران (ﷺ) کرا کہ کوشتاری خہ لکی بکات لہ سہری تا
دانی پندا دہنن و دہیلن .

٨ - باوہر چہ ندلق و بہ شیکہ، گہورہ ترینیان شایہ تی دانی لا إله إلا الله
(یہ کخوایہ رستی) یہ، وہ ئہم شایہ تی دانہ پہ تی بہ ہیژی نہ بچراوہ، وہ
ناموژگاری خوی گہورہ یہ بؤ بہ ندہ کانی .

٩ - وہ ئہ و کہ سہ ی کہ پاشگہز ببیتہ وہ لہ لا إله إلا الله (یہ کخوایہ رستی)
و (مرتد) ببیت ئہ و سہربراوی دہستی ناخوریت، و ژنی پی نادریت، و

ئەگەر مردیش ئەوا: ناشۆردرپیت و نوپۆژی لەسەر ناکرپیت و لە گۆرستانی موسلمانانیش بە خاک ناسپێدرپیت، وە دوای خپەر و داوای لێخۆش بوونی بۆ ناکرپیت لە خوای گەورە.

۱۰ - راستپیتی و تەواوی و وەرگیرانی پاداشتی هەموو ووتە و کردە وە یەك پراوەستاو لە سەر لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی)، چەندیك مرۆڤ — لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) یەكەى تەواو بیټ ئەوانیش تەواو دەبن، وە چەندیك كەم و كورپی تیدا بیټ ئەوانیش كەم و كور دەبن، وە ئەگەر مرۆڤ — لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) جی بە جی بکات ئەوا پاداشتی هەموو کردە وەکانی چەند جارێك زیاتر دەبیټ.

۱۱ - لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) گەورەترین ھۆکارە بۆ لابردنی غەم و پەژارە و ناخۆشی و سووک کردنی ئییش و ئازار، وە بە ھۆیە وە دل ئارامی تەواو بۆ دەروون دەستەبەر دەبیټ.

۱۲ - ئەگەر مرۆڤ — تەواو یەكخوایەرست بیټ ئەوا ترسی جگە لە خوای گەورەى لە دلدا نامینیت، وە دوژمنەكەى زۆر لەو كەمتر دەبیټ كە لەگەل خوای گەورەدا لیبی بترسیت، وە بە ھۆیە وە ئارامی و ھیمنی تەواو بە دەست دینیت.

۱۳ - تەنھا بە لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) مرۆڤ دەبیټە بەندەى خوای گەورە بە تەنھا، وە ھەر كاتیكیش ئەمەى دەست كەوت ئەوا ئەو كاتە دەبیټە مرۆڤێكى ئازاد و سەربەست، وە بە بى لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) مرۆڤ — دەبیټە بەندەى ھەوا و ئارەزووەکانی خۆى و جگە لە خۆى.

۱۴ - لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) زامنی سہرہ کی یہ بؤ یہ ک ریزی و یہ ک گرتن، وہ هیچ کاتیک نہ تہ وہی ئیسلام ناتوانن کؤببنہ وہ و یہ ک بگرن بہ جگہ لہ لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی)، وہ نہ تہ وہی یہ کخوابہ رست یہ کگرتوو و یہ ک ریزن، وہ کؤمہ لگای یہ کخوابہ رست کؤمہ لگای یہ کگرتوو و یہ ک ریزن، وہ ووشہی لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) بنچینہی یہ ک ریزی یہ .

۱۵ - هیچ شتیک لہ وہ بہ لگہ تر نی یہ لہ سہر گرنگی لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) کہ زانایانی سہ لہ ف ناویان ناوہ بہ (الفقہ الأكبر) وہ ہر یہ ک لہ ئیمامی شافیعی و ابو حنیفہ (رہ حمہ تی خویان لی بیت) پہرتوکیان ہہ یہ بہ م ناونیشانہ .

۱۶ - لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) تہ نہا زامنہ بؤ یہ کخوابہ رستان بہ سہرکہ وتن و عیزہت و چاک کردنی حال، نابینیت کاتیک باوک و باپیرانمان (پیشینہ چاکہ کان) ہہستان بہ جی بہ جی کردنی لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) بہ زانست و کار پی کردن و بانگہ واز بؤ کردن و جیہاد کردن لہ پیناویدا خوی گہورہ کردیانی بہ پیشہوا بؤ خہ لکی، خہ لکی بہ فہرمانی ئہ مان کاریان دہ کرد، وہ خوی گہورہ دہرگای خیر وچاکہ و سہرکہ وتن و دہ سہ لاتی لی کردنہ وہ، بہ لام ئیمہ کاتیک کہ کہ متہ رخہ میمان کرد لہ لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) دا وہ مافہ کانیمان فہ وتاند خوی گہورہ کہ سانیکی زال کردووہ بہ سہرماندا کہ بہ زہ بیان پیماندا نایہ تہ وہ .

١٧ - هەر که سیڤک که له دونیا ده رچیت و کۆچی دواپی بکات و دوا ووشه ی

لا إله إلا الله (یه کخوپه رستی) بیّت ئه و ده چیتته به هه شته وه :

(من كان آخر كلامه من الدنيا لا إله إلا الله دخل الجنة) (٢) .

١٨ - لا إله إلا الله (یه کخوپه رستی) له گه وره ترین هۆکاره کانی سپینه وه ی

خراپه و تاوانه کانه پیغه مبهه (ﷺ) ده فه رمویت: (قال الله تعالى: يا ابن آدم لو أتيتني بقراب الأرض خطايا ثم لقيتني لا تشرك بي شيئاً لأتيتك بقرابها مغفرة) (٣) .

واته / خوی گه وره ده فه رمویت: ئه ی نه وه ی ئاده م ئه گه ره له رۆژی قیامه تدا پیم بگه یته به پراپی زه وه ی یه وه له تاوان، به لام هیه چ هاوبه شت بۆم بریار نه دا بیته ئه و منیش به پراپی زه وه ی یه وه به لیخۆشبوونه وه بۆت دیم ولیته خۆش ده بم (٤) .

ئه مانه و چه نده ها فه زل و گه وره یی تر که له ژماردن نایه ن، به شیوه یه که ئه م گه وره یی و گرنگی یه ی که لا إله إلا الله (یه کخوپه رستی) هه یه تی هیه چ کام له پایه کانی تری ئیسلام و ئیمان نییانه، هه ر بۆیه زانایان له کۆن و تازه دا

(٢) (أخرجه أبو داود: ٤٨٦/٣ رقم ٣١١٦) من حديث معاذ بن جبل رضي الله عنه، وصححه الشيخ الالباني في: (صحيح الجامع الصغير: ٢/ ٦٤٧٩) .

(٣) (أخرجه الترمذي: ٥٤٨/٥ رقم ٣٥٤٠)، و(ابن ماجة: ٢/ ١٢٥٥ رقم ٣٨٢١)، و(أحمد: ١٤٧/٥، ١٤٨، ١٥٣، ١٥٤، ١٥٥)، وصححه الشيخ الألباني في: (سلسلة الاحاديث الصحيحة: ١/ ١٢٧) .

(٤) بپوانه په رتوکی: (معالم التوحيد) للشيخ الدكتور (مروان ابراهيم القيسي)، وه په رتوکی: (التوحيد أهميته وثماره) جمع وترتيب: الشيخ الدكتور (عمر بن سعود العيد) .

چەندەها پەرتوکی جۆراوجۆریان لەسەری داناو و گرنگی یەکی یە کجار زۆریان پێداو، یە کێک لەو پەرتوکه بەنرخانە ی که لەم بوارەدا داناو و هیچ موسلمانێک بێ پێویست نی یە لێ ی: ئەم داناو ی زانای پایە بەرز شیخ (صالح بن فوزان) ه که تێیدا زۆر بە جوانی مانای (لا إله إلا الله) و ناو پۆک و داخوازی یە کانی پوون کردۆتە و، وە پله و پایە و فەزل و گەورە یی یە که ی دەرخستوو، وە شیکردنە وە ی و پایە کانی و مەرجە کانی ئاشکرا کردوو، پاشان شوینە واری لە تاک و کۆمە لدا دەست نیشان کردوو، وە ووتە ی چەند زانایە کی ناو داری باو و پێکراوی هینا و تە و، وە بە شیوازیکی زۆر سادە و ساکار و ئاسان هەموو ئەم شتانە ی نووسیو ه بۆ ئە وە ی هەموو که سیێک بتوانیت لێ ی تێ بگات و سوودی لێ ببینیت إن شاء الله .

منیش لە بەر هەموو ئەو هۆکارانە ی که باسم کرد، وە بۆ ئە وە ی که سوودە که ی گشتی تر بیت، هەستام بە وەرگێرانی ئەم نامیلکه گرنگە بە ئومیدی خوی گەورە که سوودی پێ بگە یە نیت، وە بیبات بە تویشووی قیامە تمان، وە تە نها لە بەر رەزامەندی ئەو بیت إن شاء الله

وصلی الله وسلم وبارك علی نبینا محمد
وعلی آله وصحبه أجمعین ومن تبعهم الی یوم الدین .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پیشہ کی نوسہ:

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونتوب اليه ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا ، من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا اله الا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله ﴿ﷺ﴾ وعلى آله وأصحابه وكل من اتبعه وتمسك بسنته الى يوم الدين..
 أما بعد:-

بہ جہخت لہ سہرکراوی خوی گہورہ فہرمانی پیگردوین بہ یادکردنی، وہ وسفی یادکہرانی کردوہ وبہ باش باسی کردوون، وہ پہیمانی پیداون بہ پاداشتیکگی گہورہ، بویہ فہرمانی کردوہ بہ یاد کردنی بہ بہربلاوی وبہرہہایی، وہ لہ پاش تہواو بوون لہ پہرستنهکان. خوی گہورہ دہفہرمویت: ﴿فَإِذَا قُضِيَتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ﴾ {سورة النساء: ۱۰۳} . واتہ: کاتیک لہ جی بہ جی کردنی نویژ تہواو بوون تہواو یادی خوی گہورہ بکہن لہ ہموو حالہت و شیوازیکتاندا، بہ پیوہ بوون، یاخود بہ دانیشتن، یاخود پاکشابوون لہ سہر لایہ کانتان، وہ دہفہرمویت: ﴿فَإِذَا قُضِيَتُم مِّنَاسِكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا﴾ {سورة البقرة: ۲۰۰} . واتہ: کاتیک کہ تہواو بوون لہ جی بہ جی کردنی دروشمہکانی حہج کردن تہواو یادی خوی گہورہ بکہن لہ جیاتی یادکردنتان بو باوک و باپیرانتان لہ پیش نیسلامدا، یاخود لہ وہیش زیاتر یادی خوا بکہن (عہرہب لہ پیش نیسلامدا کہ لہ حہج کردن تہواو دہبوون باسی باوک و باپیرانیان دہکرد، وہ شانازیان پییانہوہ دہکرد، بویہ خوی گہورہ فہرمانی کرد لہ جیاتی تہوہ یادی

خوای گہورہ بکن).

وہ فرمان دہکات بہ یادکردنی لہ کاتی جی بہ جی کردنی دروشمہ کانی حج کردن بہ تایبہ تی کہ دہ فہرموویت: ﴿فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ﴾ {سورة البقرة: ۱۹۸}. واتہ: کاتیک لہ عہرہ فہوہ بہرہ و

موزدہ لیفہ پویشتن ئہ و ایدی خوای گہورہ بکن، وہ دہ فہرموویت: ﴿وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعُمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ﴾ {سورة الحج: ۲۸}. واتہ: موسلمانان ایدی خوای گہورہ دہکن لہ چہند پوژیکی دیاری کراودا کہ سی پوژہ کہ ی پاش جہرئی قوربانہ (ایام التشریق) وہ سوپاسی خوای گہورہ دہکن لہ سہرئہ و نازہ لانہ ی کہ پیانی بہ خشیوہ، وہ سہری دہبرن.

وہ دہ فہرموویت: ﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾ {سورة البقرة: ۲۰۳}. واتہ: ایدی خوای گہورہ بکن لہ پوژہ دیاری کراوہ کان (سی پوژہ کہ ی پاش جہرئی قوربان)، وہ نوپژکردنی داناوہ بو یاد کردنی کہ دہ فہرموویت: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾ {سورة طہ: ۱۴}. واتہ: نوپژ بکن بو یادکردنی من تا منتان لہ یاد نہ چیت. وہ پیغہ مبہر (ﷺ) دہ فہرموویت: (ایام التشریق ایام اکل و شرب، و ذکر الله) ^(۵). واتہ: سی پوژی پاش جہرئی قوربان (ایام التشریق) پوژی خواردن و خواردنہ وہ و یادکردنی خوای گہورہ یہ و پوژوگرتن تیپاندا دروست نی یہ.

وہ خوای گہورہ دہ فہرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا *

(۵) (رواہ مسلم)، وانظر: (مشکاة المصابیح): [۱ (۱۵) ۲۰۵۰].

وَسَبَّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً ﴿٤١-٤٢﴾ . واته: ئەى باوه‌رداران يادى خواى گه‌وره بکه‌ن يادکردنێكى زۆر، وه يادى خواى گه‌وره بکه‌ن به به‌يانيان و ئیواران. (زیکره‌کانى به‌يانيان و ئیواران) .

وه گه‌وره‌ترین ياد کردن بریتى به له ووتنى: (لا إله إلا الله وحده لا شريك له)، هه‌روه‌كو چۆن له پيغه‌مبه‌ره‌وه (ﷺ) هاتوه كه فه‌رمويه‌تى:

(خير الدعاء دعاء عرفه وخير ما قلت أنا والنبيون من قبلي لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير)^(٦) . واته: باشتري‌ن پارانه‌وه پارانه‌وه‌يه له عه‌ره‌فه له پوژى عه‌ره‌فه‌دا، وه باشتري‌ن ووشه كه من و پيغه‌مبه‌رانى پيش من وتبيتيان ئەم ووشه‌يه‌يه:

(لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير) . وه له‌به‌ر ئەوه‌ى ئەو ووشه‌ گه‌وره‌يه (لا إله إلا الله) ئەو پله‌و پايه‌ گه‌وره‌يه‌ى هه‌يه له نيوان جو‌ره‌كانى ترى يادکردنه‌كاندا، وه چه‌نده‌ها حوكم پي‌وه‌ى په‌يوه‌ستن، وه چه‌ند مه‌رجي‌كى هه‌يه و ماناي هه‌يه، وداخوازي هه‌يه، ووشه‌يه‌ك نى‌يه ته‌نها به زمان بووتريت و به‌س، له‌به‌ر ئەم شتانه پيم خو‌ش بوو ئەمه بابه‌تى نووسراوه‌كه‌م بيت وه ئەمه‌م هه‌لبژارد، داواكارم له خواى گه‌وره و به هيوام پيى كه ئيمه‌و ئيوه‌يش بكات به ئەهل و خاوه‌نى (لا إله إلا الله) وه وامان لى بكات كه ده‌ستى پي‌وه بگري‌ن و مانا‌كه‌ى بزاني‌ن و ئيش بکه‌ين به ناوه‌پو‌ك و داخوازي‌يه‌كانى به ئاشكراو به نه‌ينى.

قسه‌ كردنم له‌سه‌ر ئەو ووشه‌يه (لا إله إلا الله) له سنورى ئەم چه‌ند خاله‌ى

(٦) (رواه الترمذي)، وصححه الشيخ الألباني في: (صحيح الجامع الصغير: ١ / ٣٢٧٤).

خوارەو دە بیئت.

پله و پایه ی (لا إله إلا الله) له ژياندا، وه فەزل و گەورە بیە که ی، وه شی کردنه وه که ی وه پایه کان و مەرجه کانی، وه مانا ناوهرپۆک و داخوازی-یه کانی، وه چ کاتیک سوود به مرؤف ده گه یه نیئت که بیلیت، وه چ کاتیک ووتنی سوودی بۆی نابیت، وه شوینه واره که ی چی ده بیئت، به پشتیوانی خوای گه وره ده لیم:

۱ - پله و پایه ی (لا إله إلا الله):

له ژياندا ئەمه ووشه یه که موسلمانان ئاشکرای ده که ن و ده یلین له بانگ دان و قامهت کردن و ووتارو قسه کردنه کانیاندا، وه (لا إله إلا الله) ووشه یه که به هۆی ئەم ووشه یه وه زهوی و ئاسمانه کان پاره ستاون، وه هه مو دروست کراوه کان له پیناویدا دروست کراون، وه به هۆی ئەم ووشه یه وه خوای گه وره پیغه مبه رانی خووی نار دووه، وه په رتوو که کانی دابه زاندوووه و شه ریه ته کانی دامه زاندوووه، وه له پینا و (لا إله إلا الله) له قیامه تدا ته رازوووه کان دانراون و نامه ی کرده وه کان دانراون و به هه شت و دۆزه خ دروست کراون، وه به هۆی ئەم ووشه یه وه خه لکی دابه ش بوون بۆ باوه پدارو کافر، ئەم ووشه یه شوینی سه ره لدانی دروست کردن و فه رمان ده رکردن و پاداشت و سزایه، وه ئەو حه قه یه که له پیناویدا دروست کراوه کان دروست کراون. وه ده رباره ی ئەم ووشه یه و مافه کانی پرسیارو لی پرسینه وه له مرؤف ده کریت له پۆژی قیامه تدا، وه پاداشت و سزا له سه ر ئەم ووشه یه روو

دهدات، وه له سهر ئهم ووشه يه قيبله دانراوه، وه ميلله تي ئيسلامي له سهر دروست كراوه، وه له پيناو ئهم ووشه يه شمشيري جيهاد كردن هه لكيشراوه، وه ئهم ووشه يه مافي خواي گه وره يه له سهر هه موو بنده كان، وه ئهمه ووشه ي ئيسلامه، وه كليلى ده رگاي ئاشتي يه، وه سه ره تاكان و كو تاي يه كان ده رباره ي ئهم ووشه يه پرسياريان لي ده كرئت ... وه دوو پئي هيچ بنده يه ك ناجوولئيت و ناروات له بهر ده ستي خواي گه وره هه تا پرسيارى لي نه كرئت ده رباره ي دوو بابته:

(ئيوه له دونيا چيتان ده په رست، وه چي وه لامى پيغه مبه رانتان دايه وه).

وه وه لامى پرسيارى يه كه م به جي به جي كردنى (لا إله إلا الله) ده بيئت: ناسينى و دان پيدا نانى و ئيش كردن پئي .

وه وه لامى پرسيارى دووهم به جي به جي كردنى (محمد رسول الله) ده بيئت: ناسينى و مل كه چ كردن و گوئ رايه لي كردن بوى) {ابن القيم (زاد المعاد): ۲/۱} .

ئهم ووشه يه جيا كه ره وه ي نيوان كوفرو ئيسلامه، وه ووشه ي خواناسين و له خوا ترسانه، وه ئه و په ته به هيژو نه پچراوه يه كه ابراهيم (عليه السلام) هيشتي يه وه له ناو نه وه كانيدا به لكو بگه رينه وه بو سه رى ئه گه ر تووشى هاوبه ش برياردان بوون: ﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ {سورة الزخرف: ۲۸} .

وه لا اله الا الله ئه و ووشه يه يه كه خواي گه وره شايه تي پيداوه بو نه فسى پيروزى خوئى، وه له دروست كراوه كانيشدا فريشته كان و زانايان شايه تيبان داوه بو خواي گه وره، خواي گه وره ده فه رموئيت:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ {سورة آل عمران: ۱۸}.

وہ بپروانہ مجموعۃ التوحید (۱۰۵-۱۶۷). واتہ: خوی گہورہ شایہ تی داوہ کہ ہیچ پهرستراویکی تری حق نی یہ کہ شایہ نی پهرستن بیٹ جگہ لہ (اللہ) وہ فریشتہ کان و زانایان ئەم شایہ تی یہ یان داوہ شایہ تی یہ کی دادپہرہ رانہ، ہیچ پهرستراویکی تری حق نی یہ کہ شایہ نی پهرستن بیٹ جگہ لہ (اللہ) کہ خویہ کی بالادہ ست و کاربہ جی یہ.

وہ لا إله إلا الله وشہی نیہت پاکی و دلسوزی یہ بو خوا، وہ شایہ تی دانی حہ قہ، وہ بانگہ وازی حہ قہ، وہ خو دوورخستنه وہ یہ لہ ہاوبہ ش بریاردان، وہ لہ پیناویدا دروست کراون، وہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ {سورة الذاریات: ۵۶}. واتہ: من جن و مرؤقم دروست نہ کردوہ تہ نہا بو ئەوہ نہ بیٹ کہ من پهرستن بہ تاک و تہ نہایی و ہاوبہ شم بو بریار نہ دہن.

وہ لہ پیناوا لا إله إلا الله پیغہ مبران نیردراون و پهرتووکہ کان دابہ زینراون، وہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویت:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

{سورة الأنبياء: ۲۵}. واتہ: لہ پییش توڈا ئە ی محمد (ﷺ) ہیچ پیغہ مبریکی ترمان نہ ناردوہ ئیلا سروشمان بو ی ناردوہ کہ ہیچ پهرستراویکی تری حہ ق نی یہ کہ شایہ نی پهرستن بیٹ تہ نہا من نہ بیٹ، کہ واتہ تہ نہا من پهرستن بہ تاک و تہ نہا و ہاوبہ شم بو بریار مہ دہن، وہ دہ فہرموویت: ﴿يُنزِلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا

إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿سورة النحل: ۲﴾. واته: خوی گه وره سروش بؤ پیغه مبه رانی ده نیریت له سر زمانی فریشته (جبریل) (علیه الصلاة السلام) که خه لکی ناگادار بکه نه وه که هیچ په رستراویکی تری حه ق نی یه که شایانی په رستن بیت جگه له من، دهی که واته تنها له من بترسین.

ابن عینه ده فهرموویت: (خوی گه وره هیچ به خششیکی نه داوه به بنده یه که له بنده کانی له و به خششه گه وره تر که فیری لا إله إلا الله ی کردوون وه پیی ناساندوون، وه لا إله إلا الله بؤ خه لکی به هشت وه کو ئاوی سارد وایه بؤ خه لکی دنیا^(۷)، وه هر که سیک بیلیت خوین و مالی پاریزراو ده بیت، وه هر که سیک نه یلیت ئه و خوین و مالی به زایه ده روات.

پیغه مبه ر(ﷺ) ده فهرموویت: ﴿من قال لا إله إلا الله، وكفر بما يعبد من دون الله حرم ماله ودمه وحسابه على الله﴾^(۸).

واته: هر که سیک بلیت لا إله إلا الله، وه کوفر بکات و بی باوه ر بیت به و شتانهی که جگه له خوا ده په رسترین ئه و مال و خوینی پاریزراو ده بیت و حسابی له لای خوی گه وره یه.

وه لا إله إلا الله یه که م شته که داوا له کافران ده کریت بیلین کاتیک که بانگ ده کرین بؤ ئیسلام، وه پیغه مبه ر(ﷺ) کاتیک که معادی(ﷺ) نارد بؤ یه من پیی فه رموو: ﴿إنك تأتي قوماً من أهل الكتاب فليكن أول ما تدعوهم إليه شهادة أن لا إله الا الله﴾^(۹). واته: ئهی معاذ(ﷺ) تو ده چیته

(۷) (کلمة الإخلاص لابن رجب: ص ۵۲-۵۳).

(۸) (رواه مسلم في الإيمان برقم: ۲۳۱۶).

(۹) (رواه البخاري: ۲۵۵/۳)، و(مسلم في: الإيمان برقم: ۱۹).

ناو که سانیک گاورن (فه له ن) با یه که م شتیک که بانگیان ده که ییت بو لای بریتی بیت له شایه تی دان به لا إله إلا الله. به مه پلهو پایه ی (لا إله إلا الله) ت له دیندا بو درده که ویّت و گرنگی له ژیاندا ده زانیت که یه که م پیویستی یه له سر به نده کان“ چونکه لا إله إلا الله بنچینه یه و هموو کرده وه کانی تری له سر بنیات دهنریت.

٢- فهزل و گه وره یی (لا إله إلا الله):

(لا إله إلا الله) فه زلی زور گه وره ی هه یه، وه له لای خوی گه وره پلهو پایه ی به رزی هه یه، هه رکه سیك به راستگویی بیلیت خوی گه وره ده یخاته به هه شته وه، وه هه رکه سیك به درو بیلیت ئه وا ده بیته هوی نه پژاندنی خوینی و پاراستنی مالی له دونیادا، به لام حیسابی ئه و که سه لای خوی گه وره یه، وه (لا إله إلا الله) ووشه یه که له فزه که ی کورته وپیته کانی که مه و سوکه له سر زمان، وه قورسه له ته رازووی خوی گه وره دا .

عن أبي سعيد الخدري (رضي الله عنه) عن رسول الله (ﷺ) قال: (قال موسى: يا رب علمني شيئاً أذكرك وأدعوك به، قال يا موسى قل: (لا إله إلا الله)، قال: كل عبادك يقولون هذا. قال يا موسى: لو أن السموات السبع وعامرهن غيري والأرضين السبع في كفة و (لا إله إلا الله) في كفة مالت بهن (لا إله إلا الله) (١٠). . واته: موسى (رضي الله عنه) فه رمووی: ئه ی په روه ردگارم شتیکم فی رکه

(١٠) (رواه الحاكم: ٥٢٨/١)، و(ابن حبان برقم: ٢٣٢٤) مورد الظمان، وضعفه الشيخ الالباني في: (كلمة الإخلاص)، وفي: (ضعيف الترغيب والترهيب: ٩٢٣/١).

تابه هؤيه وه يادى تو بکه م و پى لیت بپاړيمه وه، خواى گه وره یش
 فه رموى: نهى موسى (ﷺ) بلى: لا اله الا الله، نه ویش فه رموى: نهى
 په روه رډگار هه موو به بنده کانت نه م شته ده لاین، خواى گه وره یش فه رموى:
 نهى موسى (ﷺ) نه گه ر هه ر حوت ناسمانه که وهى که تیناندايه جگه
 له خوّم، وه هه ر حوت زه وى به که له لایه کى ته رازوويه ك دابنریت و (لا إله
 إلا الله) یش له لایه کى تری دابنریت نه و به لای (لا إله إلا الله) لار
 ده بیته وه و (لا إله إلا الله) قورس تره .

وه له فه رموده ی عبدالله بن عامر به مه رفوعى هاتووه که:

(خير الدعاء دعاء يوم عرفة، وخير ما قلت أنا والنبيون من قبلي لا إله إلا الله
 وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير)^(١١).

وه هه روه ها نه وهى به لگه بیته له سه ر قورسى نه م ووشه يه له ته رازوودا:

عن عبدالله بن عمرو (رضي الله عنه): قال النبي (ﷺ): (يصاح برجل من أمتي على
 رؤوس الخلائق يوم القيامة فينشر له تسعة وتسعون سجلاً كل سجل منها مد
 البصر ثم يقال: أتكر من هذا شيئاً؟ فيقول: لا يارب، فيقال: ألك عذر او
 حسنة؟ فيهاب الرجل فيقول: لا، فيقال: بلى إن لك عندنا حسنات، وإنه لا
 ظلم عليك فيخرج له بطاقة فيها أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمد
 عبده ورسوله، فيقول: يا رب ما هذه البطاقة مع هذه السجلات؟! فيقال: إنك
 لا تظلم، فتوضع السجلات في كفة والبطاقة في كفة فطاشت السجلات

(١١) (الترمذي في الدعوات رقم: ٣٥٧٩) وصححه الشيخ الألباني في: (صحيح الجامع الصغير: ١ / ٣٢٧٤).

وتقلت البطاقة^(۱۲) . واتہ: لہ پوڑی قیامہ تدا لہ پیش چاوی ہہ موو
 خہ لکی ہاوار دہ کریٹ بہ سہر پیاو یکدا لہ ٹومہ تی منو بانگ دہ کریٹ و
 نہ وہ دو نو (۹۹) سجلی بو دہ ردہ کریٹ، ہہر سجلیک لہ و سجلانہ ئہ وہ ندہ ی
 چاو برکات و ببینیت ئہ وہ ندہ گہورہ یہ، وہ ہہ مووی پرہ لہ تاوان، پاشان
 پیئی دہ وتریت: ئایا ئینکاری ہیچ شتیک لہ م تاوانانہ دہ کہ یت؟، ئہ ویش
 دہ لیت: نہ خیر ئہ ی پەروردگار ہہ مووی تاوانی خومہ، پاشان پیئی
 دہ وتریت: ئایا ہیچ بیانوویہ کت ہہ یہ یا خود ہیچ چاکہ یہ کت ہہ یہ؟ پیاوہ کہ
 دہ ترسیٹ و دہ لیت: نہ خیر . پیئی دہ وتریت: بہ لئ تو لہ لای ئیمہ چاکہ ی
 زورت ہہ یہ، وہ ستہم لئ ناکریٹ و بلیتیک ی بو دہ ردہ کریٹ کہ تئیدا
 نووسراوہ اشہد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمد عبده ورسوله . ئہ ویش
 دہ لیت: ئہ ی پەروردگار ئہ م بلیتہ سودی چی یہ بہ رامبہر ئہ و ہہ موو سجلہ
 تاوانانہ؟! پیئی دہ وتریت تو ستہم لئ ناکریٹ، سجلہ کان لہ لایہ کی
 تہرازوہ کہ دادہ نین و بلیتہ کہ یش لہ لایہ کہ ی تری، سجلہ کان سووک دہ بن و
 بلیتہ کہ قورس دہ بیٹ.

وہ (لا إله إلا الله) فہ زلی زوری ہہ یہ الحافظ ابن رجب لہ نامیلکہ کہ یدا بہ
 ناوی (کلمة الإخلاص) ہہ ندیک لہ و فہ زل و گہورہ یی یانہ ی باس کردوہ،
 لہ وانہ: (لا إله إلا الله) نرخ ی بہ ہہ شتہ، وہ ہہر کہ سیک دوا ووشہ ی لہ
 دونیادا (لا إله إلا الله) بیٹ ئہ و دہ چیتہ بہ ہہ شتہ وہ، کہ پرگار بوونہ لہ

(۱۲) (رواہ الترمذی فی الإیمان برقم: ۲۶۴۱)، و (الحاکم برقم: ۶۰۵/۱) وغیرہما، وصححه الشیخ الألبانی

فی: (صحیح الجامع الصغیر: ۲/ ۸۰۹۵).

ئاگرى دۆزەخ، وە لِيخْوْشبوونى خواى گەورە پيويست دەکات، وە باشترین چاکەيە وە تاوان و خراپەي پي دەسپيټەو، وە ئەو باوەرپەي کە لە دلدادا پويئراو تازەي دەکاتەو، وە نامەي کردەو بەرەبەستەکان دەپيټ تا دەگاتە لاي خواى گەورە، وە ئەمە ئەو ووشەيەيە کە خواى گەورە بيژەرەکەي بە راست دادەنيټ، وە باشترین ووشەيە کە پيغەمبەران ووتبيټيان، وە باشترین زيکرە، وە باشترین کردەو، وە لە هەمويان زياتر پاداشتي چەند جاريکە، وە بەرامبەر ئازادکردني بەندەيە کە، وە دەبيټە پاريزەريک لە شەيتان، وە ئارامیە لە چۆلي و ترسناکي ناو گۆرپو ناخوشي گۆرەپاني حەشر، وە دروشي باوەردارانە کاتيک لە گۆرەکانيان بەرز دەبنەو، وە يەکي تر لە فەزلى و گەورەي ئەم ووشەيە ئەو يە کە هەر هەشت دەرگاکی بە هەشت بۆ بيژەرەکەي دەکريټەو بچيټە بە هەشتەو لە کام دەرگايەو کە خوي ويستي لى بيټ.

وە يەکي تر لە فەزلى و گەورەي ئەم ووشەيە ئەو يە کە خاوەنەکەي ئەگەر بکريټە دۆزەخەو بە هوى کە مەترخەمي کردن لە مافەکانی بەلام لە پاشاندا هەر ئەبيټ دەربچيټ لە دۆزەخ.

ئەمە سەرديري فەزلى و گەورەي (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) يە کە ابن رجب لە ناميلکە کەيدا باسي کردوو وە بۆ هەريە کەيان بەلگەي هيناو تەو^(۱۳).

۳- شیکردنہوی (لا إله إلا الله) و پایهکانی و مہرجہکانی:

ا - شی کردنہوی (اعراب کردنی) (لا إله إلا الله):

ئہ گہر تیگہ یشتنی مانا راوہ ستا بیّت لہ سہر زانینی اعرابی پستہکان،
 ئہوا زانایان (پہ حمہ تی خویان لی بیّت) گرنگی زوریان داوہ بہ اعراب
 کردنی (لا إله إلا الله)، وہ دہ لّین:
 لا: نافية للجنس .

إله: اسمها مبني معها على الفتح وخبرها محذوف تقديره (حق) أي لا إله حق.
 إلا الله: استثناء من الخبر المرفوع.

والإله: معناه. المألوه بالعبادة: واته: پہرستراوہ بہ پہرستن.

و(إله): ئہوہیہ کہ دلہکان بہ خوی دہ زانن و مہ بہ ستیانہ و پہ غبہ تیان ہہیہ
 بؤ لای بؤ دہ ستکہ و تنی سوود یا خود لا بردنی زیان .

وہ کہ سیّک بہ ہلہ دا چوہہ ئہ گہر خہ بہرہ کہی دابنیت بہ ووشہی (موجود او
 معبود) بہ تہنہا، چونکہ پہرستراوی تر زورن لہ بت و نہ زرگا و گوپو جگہ لہ مانہ،
 بہ لام پہرستراوی بہ حق کہ شایانی پہرستن بیّت (الله) یہ، وہ جگہ لہو
 پہرستراوی تر بہ تالّن و پہرستنہ کہیان بہ تالّہ، کہ ئہ مہیش داخوازی ہہردو
 پایہکھی (لا إله إلا الله) یہ .

ب - ہہردوو پایہکھی (لا إله إلا الله):

(لا إله إلا الله) دوو پایہی ہہیہ: پایہی یہ کہ م نہ فی کردن، وہ پایہی

دووه م جیگیرکردن.

مه بهست له نه فی کردن نه فی خواجه تی به جگه له خوی گه وره له تی کپرای دروست کراوه کان.

وه مه بهست له جیگیر کردن جیگیرکردنی خواجه تی به بو خوی گه وره که هر نه و په رستراوی حقه وه جگه له و نه و خویانه ی که بی باوه پان بو خویانیا ن بریار داوه هه مووی به تاله.

خوی گه وره ده فه رمویت: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾ {سورة الحج: ۶۲}. واته: خوی گه وره به تاك و ته نها په رستراوی حقه وه نه و په رستراوانه ی تر که هاوبه ش بریارده ران جگه له خوی گه وره ده یانپه رستن نه وانه په رستراوی به تالن.

پیشه وا ابن القیم ده فه رمویت: به لگه ی (لا إله إلا الله) له سه ر جیگیرکردنی خواجه تی خوی گه وره گه وره تره له به لگه ی ووتنی (الله إله) واته: الله خواو په رستراوه، چونکه ووتنی الله خواو په رستراوه نه فی خواجه تی جگه له الله ناکات به پیچه وانه ی (لا إله إلا الله) واته: هیچ په رستراویکی حق نی به که شایانی په رستن بیّت جگه له (الله) که نه مه وا ده خوازیت خواجه تی کورت بکریته وه و نه فی بکریّت له جگه له خوی گه وره، هه روه ها هه رکه سیک پرافه ی (الله) بکات به توانا بوون به سه ر داهیناندا به ته نها نه وه هه له ی کردووه هه له یه کی ناشیرین.

الشیخ سلیمان بن عبدالله له پرافه ی کتابی التوحید دا ده فه رمویت: نه گه ر ووترا نه وانا مانای (الإله والإلهیة) خواو خواجه تی بوون کرایه وه، نایا وه لام چی به بو ووته ی که سیک که بلیت مانای (الإله) بریتی به له توانا بوون به سه ر

داهینانداو هاوشیوہی ئەم رستانہ؟.

دوو تریت: وہ لām له دوو پرووہوہیہ، پرووہ کیان ئەوہیہ کہ ئەم قسہیہ قسہیہ کی داهینراوہ ہیچ کہس له زانایان یاخود پیشہ وایانی زمانہ وانی نازانریت ئەم قسہیہ یان کردبیت، وہ قسہی زانایان و پیشہ وایانی زمان ئەو مانایہ بوو کہ پیشتر باسماں کرد^(۱۴) بۆیہ بہ تالی ئەم قسہیہ دەر دہکە ویت . پرووی دووہم: ئەگەر وا دابنن کہ ئەم قسہیہ ساغ و تہ واوہ ئەوا پراڤہ کردنہ بہ پە یوست بوونی بہ پەرستراوی حەقہوہ کہوا پیویست دہکات دروست کەر بیت و توانای ہەبیت بە سەر داهیناندا، وہ ہەر کاتیک وا نہ بوو ئەوا پەرستراوی حەق نییہ ہەر چەندہ ناوبریت بہ خوا، مہ بہستی ئەوہ نییہ کہ ہەر کەسیک بزانیت خوا توانا داروہ دہ سەلاتی ہییہ بە سەر داهیناندا ئەوا ہاتوتہ ناو ئیسلاموہ و مہ بہستی کلیلی دەرگای ئیسلامی جی بہ جی کردوہ، ئەمہ قسہیہ کہ کہ ہیچ کہسیک نایلیت، چونکہ ئەم قسہیہ وا پیویست دہکات کہ کافرانی عہرہ بیش موسلمان بووبیتن ئەگەر وا دابنن کہ ہەندئ له پاشینہ کانی ئەم دوایییہ مہ بہستیان ئەوہ بووبیت ئەوا ہەلەن و وہ لامیان دەریتوہ بہ بە لگە کانی قورئان و سوننەت و عەقل^(۱۵) .

ج - مەر جە کانی (لا إله إلا الله) :

(لا إله إلا الله) سوود بہ بیژرہرہ کە ی ناگە یە نیت بہ حەوت مەر ج نہ بیت

کہ ئەمانەن:

(۱۴) ئەوہیہ کہ لێرەدا باسم کرد له پایە کانی (لا إله إلا الله) .

(۱۵) (تیسیر العزیز الحمید: ص ۸۰) .

یه که م: زانیاری به مانا که ی له نه فی کردن و جیگیرکردندا، هه رکه سئیک بیلیت و مانا که ی و ناوه پوک و داخوازی یه که ی نه زانیت ئه و سودی پی ناگه یه نیت، چونکه باوه ری نه بووه به وه ی که به لگه بووه له سه ری وه کو که سئیک قسه بکات به زمانیک و لی ی تی نه گات.

دوو م: دلنیا یی که بریتی یه له ته و اویتی زانیاری پی ی که دژی گومان و دوو دل ی یه .

سئیه م: نییه ت پاکی و دلسۆزی که نه فی هاوبه ش بریاردان ده کات، که (لا إله إلا الله) ده لاله ت له سه ری ده کات.

چوار م: راستگویی که به ره به سته له دوو پوویی، چونکه دوو پووه کان به زمانیان ده یلین و باوه بیان به ده لاله ت له سه رکراوه که نی یه .

پینجه م: خۆشه ویستی بۆ ئه م ووشه یه و ئه وه ی که ئه م ووشه یه ده لاله ت بکات له سه ری، وه خۆشحال بوون به م شته به پیچه وانه ی ئه وه ی که دوو پووه کانی له سه ره .

شه شه م: خۆ په یوه ست کردن به جی به جی کردنی مافه کانی که بریتی یه له : کرده وه فره زه کان به نیاز پاکی بۆ خواو، داواکردن و مه به سستی په زامه ندی- یه که ی، که ئه مه داخوازی یه که یه تی.

هه وت م: وه رگرتن که نه فی په تکرده وه ده کات^(۱۶) ئه مه یش به خۆ په یوه ست کردن به فره مانه کانی خوای گه وره و وازه ینان له قه ده غه کراوه کانی ده بیته . وه ئه م مه رجانه زانایان وه ریان گرتووه له

دهقه کانی قورئان و سوننهت که به تاییهت له سه ر ئه م و وشه گه و ره یه هاتوون و پوونکه ره وهن بۆ مافه کان و به سه ته ره وه کان و مه رجه کانی، وه ته نها و وته یه ک نی یه به زمان بووتریّت.

۴- مانای (لا إله إلا الله) و ناوه روک و داخواری یه کانی:

پیشتر مانای (لا إله إلا الله) مان بۆ پوون بووه وه که بریتی یه له وه ی که هیچ په رستراویکی حه ق نی یه ته نها یه ک په رستراو نه بیّت که (الله) یه به ته نها و هاوبه شی نی یه، چونکه هه ر ئه و شایه نی په رستنه وه ناوه روکی ئه م وشه گه و ره یه ئه وه ده گریته خو ی که جگه له خوای گه و ره له تیکرای په رستراوه کانی تر په رستراوی حه ق نین و به تالّن، چونکه شایه نی په رستن نین، بۆیه زۆر جار فه رمان کردن به په رستنی خوای گه و ره له گه ل نه فی په رستن له جگه له خوای گه و ره پیکه وه دیّت، چونکه په رستنی خوای گه و ره راست و دروست نی یه له گه ل هاوبه ش کردنی جگه له خو ی له گه لیدا له په رستندا، خوای گه و ره ده فه رمویّت-: ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ {سورة البقرة: ۲۵۶}. واته: هه رکه سه یك بی باوه پ بیّت و کوفر بکات به تاغوت، وه باوه پ به نیّت به خوای گه و ره ئه وا به جه خت له سه ر کراوی ده ستی گرتووه به په تی به هیزه وه و بچران و کردنه وه ی بۆ نی یه و ده یگه یه نیّت به به هه شت، وه خوای گه و ره بی سه رو زانایه . وه ده فه رمویّت: ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ {سورة النساء: ۳۶}. واته: به تاك و ته نها خوای گه و ره بیه رستن، وه هیچ هاوبه شی بۆ بریارمه دن . وه ده فه رمویّت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا

فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴿۳۶﴾ {سورة النحل: ۳۶} . واته: به جهخت له سه ركرای بؤ هه موو كومه له مرؤفئك كه له شوئنيكدا ژيا بيئن پئغه مبه ريكمان نار دووه بؤيان كه پئيانى فه رموو: به تاك و ته نها خواى گه وه به رستن و خؤتان دوور بخه نه وه له تاغوت .

وه پئغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموئت: (من قال لا إله إلا الله وكفر بما يعبد من دون الله حرم دمهُ وماله)^(۱۷) . واته: هه ركه سيك بلئت (لا إله إلا الله) وه كو فر بكات و بئ باوه ر بيت به و په رستراوانه ي كه جگه له خواى گه وه ده په رستريئن ئه وا خوئن ومالى حه رام و پاريزراو ده بيئت .

وه هه موو پئغه مبه ريك به نه ته وه ي خوى ده فه رموو: ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ {سورة الأعراف: ۵۹} . واته: به تاك و ته نها خواى گه وه به رستن، چونكه جگه له و هيچ په رستراويكى ترى حه قتان نئيه كه شايانى په رستن بيئت. وه جگه له م به لگانه به لگه ي تر زوره. پئشه وا ابن رجب (ره حمه تى خواى لئى بيت) ده فه رموئت: (جئ به جئ كردنى ئه م مانايه و پوونكر دنه وه ي ئه وه يه كه به نده ده لئت: (لا إله إلا الله) وا ده خوازئت و پئويست ده كات كه هيچ په رستراويكى ترى نه بيئت جگه له الله، و (الاله) ئه وه يه كه گوئپراه لئى ده كريت و سه رپئچى فه رمانه كانى ناكريت له ترسو و به رپزى و خؤش ويستن و به هيوا بوون و پشت به ستن پئى و داوا كردن لئى و پارانه وه له و، كه ئه مانه هيچيان ناگونجئن و دروست نئن ته نها بؤ خواى گه وه نه بيئت. بؤيه كاتيك كه پئغه مبه ر (ﷺ) به كافر ه كانى قوره يشى فه رموو بلئن: (لا إله إلا

اللہ) ئەوانیش له وه لامدا ووتیان: ﴿أَجْعَلِ الْأَلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ {سورة ص: ۵}. واته: ئایا هه موو خواپه کانی کردووہ به یه ک خواو داوای په رستنی یه ک خوامان لی ده کات به راستی ئەمه شتیکی زۆر سه یرو سه رسور هینره.

له م وشه یه تیگه یشتبوون که وا په رستنی هه موو بته کان به تال ده کاته وه و په رستن کورت ده کاته وه بو خوا ی گه وره به تهنه، که کافره کانیش ئەم شته یان نه ده ویست به مه ده رکه وت که مانا و ناوه پوک و داخوای (لا إله إلا الله) بریتی یه له به تا ک زانینی خوا ی گه وره له په رستندا، وه ازهینان له په رستنی جگه له خوا ی گه وره، که به نده ده لیئت (لا إله إلا الله) ئەوا پیوستیتی به تا ک زانینی خوا ی گه وره ی به په رستن و به تالی په رستنی جگه له خوا ی گه وره ی ئاشکرا کردووہ، له بته کان و گوپه کان و پیوا چاکان، وه به مه ئەوه ی به نده ی گوپه کان و هاوشیوه کانیا ن ئەمرۆ باوه پیا ن پی یه تی له وه ی که مانای (لا إله إلا الله) بریتی یه له دان نان به وه ی که خوا ی گه وره بوونی هه یه، یا خود دروست که رو ده سه لات داره له سه ر داهینان و هاوشیوه ی ئەم قسانه به تال ده بیته وه.

یا خود بلین مانای (لا إله إلا الله) بریتی یه له وه ی که هیچ فه مانپه وایه ک نی یه جگه له خوا ی گه وره، وه وا گومان ده بن که هه رکه سیك باوه ری وا بیئت و (لا إله إلا الله) ی پی پافه بکات ئەوا به رپه های یه کخواپه رستی جی به جی کردووہ، هه رچه نده چه ندیک په رستن بو جگه له خوا ی گه وره ئەنجام بدات، وه باوه ری به مردووہ کان هه بیئت که سوودو

زیانیان به دسته و خوی نزیك بکاته وه لیان به ئاژهل سه ربین بویان و پهیمان به ستن له گه لیان و سوورانه وه به دهوری گوره کانیان وه خوله کیشیان به برکت بزانیت، وه ئه م که سانه هه ستیان نه کردوه و نه یانزانیوه که کافره عه ره به کانی سه ره تا به شداریان له گه لدا ده که ن له م بیروباوه په یاندا و ئه وانیش ده یانزانی که خوی گه وره دروستکه ره و ده سه لاتداره و توانای هه یه به سه ر داهیتاندا و دانیان به م شتانه دا دهنه، و جگه له خوی گه وره یان نه ده په رست ته نها له بهر ئه وه نه بیّت که به قسه ی خویان ده یان ووت له خوی گه وره مان نزیك ده که نه وه، نه ک له بهر ئه وه ی که بته کانیان دروستکه رو پۆزی دهن .

وه حاکمیته به شیکه له مانای (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) نه ک مانا راسته قینه یی به که ی بیّت که داوا کراوه، بویه حوکم کردن به شه ریعت له مافه کان و سنوره کان و کیشه کاندایا به س نی یه له گه ل بوونی هاوبه ش بریاردان له په رستندا .

وه ئه گه ر مانای (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) به و شیوه یه بوایه که ئه و جوّره که سانه ده لیّن ئه و ه یچ کیشه یه ک له نیوان پیغه مبه ر (ﷺ) و هاوبه ش بریارده راندا نه ده بوو، به لکو په له یان ده کردو ده ست پیشخه ری وه لامدانه وه ی پیغه مبه ریان (ﷺ) ده کرد ئه گه ر پیانی بووتایه دان بنین به وه ی که خوی گه وره توانای هه یه به سه ر داهیتاندا، یاخود دان بنین به بوونی خوی گه وره دا، یاخود حوکم بکه ن به شه ریعت له خوین و مال و مافه کان و بی ده نگ بوایه له په رستن.

به لام کافره کانی عه ره ب که خویان خاوه نی زمانی عه ره بی بوون تیگه یشتن که نه گهر بلین (لا إله إلا الله) نهوا دانیان ناوه به به تالی په رستنی بته کاندا، وه نه م وشه یه به ته نها وشه یه کی بی مانا نی یه، بویه رایان کرد لی و ووتیان: ﴿أَجْعَلِ الْأَلَهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ {سورة ص: ۵}. واته: ئایا محمد (ﷺ) هه موو خویا هه کانی کردوه به یه ک خواو داوای په رستنی ته نها خویا هه کمان لی ده کات نه مه شتیکی زور سه یرو سه رسوره یینه ره.

هه روه ها وه کو خوی گه وره ده رباره یان ده فه رموویت: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ * وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا إِلَهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ﴾ {سورة الصافات: ۳۵-۳۶}. واته: کافره کان کاتیک پیغه مبه ر (ﷺ) پیانی بووتایه بلین: (لا إله إلا الله) نه یان ده ووت و هریان نه ده گرت له خو به گه وره زانیاندا، وه ده یان ووت ئایا نیمه واز له خواکانمان بهینین بو شاعیریکی شیت.؟! ده یانزانی که (لا إله إلا الله) و ده خوازیت که ده ست به رداری په رستنی جگه له خوی گه وره بین و خوی گه وره به تاک رابگرن له په رستندا، وه نه گهر نه وان بیانوتایه (لا إله إلا الله) وه به رده وام بوونایه له سه ر په رستنی بته کانیان نهوا له گه ل نه فسی خویاندا دژ به یه ک راده وه ستان، وه نه وان خویان به رزو پاک ده گرت له دژ به یه ک بوون له گه ل نه فسی خویاندا.

به لام به نده ی گوره کان نه مپو خویان له و دژ به یه ک و هه لوه شاننده وه ناشیرینه ناپاریزن و ده لین (لا إله إلا الله) پاشان هه لیده وه شیننه وه به

په رستنی مردووه كان و خو نزيك كردنه وه له ئارامگاو گۆره كان به جوړه ها په رستن، دهی كه سيك له ناو چيټ كه أبو جهل و أبو لهب له و زانتر بن به مانای (لا إله إلا الله).

دهست كه وتوو ئه وه يه كه :

* هه ركه سيك (لا إله إلا الله) بليټ و مانا كه ي بزانيټ و ئيش بكات به ناوه پوك و داخوازی يه كه ي به ئاشكراو نهيني له نه فی كردنی هاوبه ش برپاردان و جيگير كردنی په رستن بو خواي گه و ره له گه ل بيروباوه پيكي يه كلا به ناوه پوكه كه ي و ئيش كردن پي ي ئه و ا ئه و كه سه به پراستی موسلمانان .

* وه هه ركه سيك لا إله إلا الله بليټ و ئيش بكات به ناوه پوكه كه ي به ئاشكرا به بي باوه رپوون به وه ي كه ده لاله ت ئه كات له سه ري ئه وه مروثيكي دوورپوه (المنافق) .

* وه هه ركه سيك (لا إله إلا الله) به زمان بليټ و به پيچه وانه يه وه هاوبه ش برپار بدات بو خوا كه دريټي ئه و ا هاوبه ش برپارده ره و (لا إله إلا الله) كه ي هه لوه شان دوته وه، بويه ده بيت له گه ل ووتنی ئه م ووشه يه به زمان مانا كه ي بزانيټ، چونكه زانيني مانا كه ي هو كاريكه بو ئيش كردن به ناوه پوكه كه ي . خواي گه و ره ده فه رموويټ : ﴿إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ {سورة الزخرف: ۸۶} . واته : ته نها كه سيك نه بيت كه شايه تي به حق دابيت واته به يه كه خواپه رستي له سه ر زانست و چاوپوشنايي ئه و ا تكاكاران تكايان بو ده كن ئه گه ر خواي گه و ره ريگايان پي بدات.

وه ئيش كردن به ناوه پوكه كه ي په رستنی خواي گه و ره يه و كو فر كردنه به

پہرستنی جگہ لہ خوی گہورہ کہ ئہمیش مہ بہستہ لہم ووشہ یہ، وہ لہ ناوہ پوک و داخوازی (لا إله إلا الله) وەرگرتنی شہریعتی خوی گہورہ یہ لہ پەرستنه کان و ہہ لسوکہ و تہ کان و حہ لال و حہ رام کردن و پەر تکرندہ و ہ ی شہریعتی جگہ لہ خوی گہورہ یہ. خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءَ شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾ {سورة الشورى: ۲۱}. واتہ: ئایا ہاوبہش برپار دہریان بؤخویان داناوہ کہ لہ دیندا یاسایان بؤ دادہ نیئت کہ خوی گہورہ ریگہیشی پی نہ داوہ.

بویہ دہ بیئت شہریعت و یاسای خوی گہورہ و ہریگریت لہ پەرستنه کان و ہہ لسوکہ و تہ کان و کردہ و ہ کان و برپاردان لہ نیوان خہ لکی دا لہ و شتانہ ی کہ تییدا جیاوازن لہ شیوازی تاکہ کہ سی و جگہ لہ مانہ و ہ پەر تکرندہ و ہ ی یاسا دانراوہ کان، و ہ مانای ئہمہ بریتی یہ لہ پەر تکرندہ و ہ ی ہموو بیدعہ و ئہفسانہ یہ کہ شہیتانہ کان ی جنی و مروث — دایانہیناوہ، و ہ بالوری دہ کہ نہ وہ لہ پەرستنه کان، کہ ہہر کہ سیئک ئہ گہر شتیئک لہ مانہ و ہریگریت ئہ و ہ ہاوبہش برپار دہرہ لہ گوپرایہ لی کردندا و ہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءَ شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾^(۱۸) {سورة الشورى: ۲۱}. و ہ دہ فہرموویت: ﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ {سورة الأنعام: ۱۲۱}. واتہ: ئہ گہر گوئی رایہ لی شہیتان و بی باوہ پەرہ کان بکہن ئہ و ہ بہ جہخت لہ سہرکراوی ئیوہیش دہ بن بہ ہاوبہش برپار دہر بؤ خوی گہورہ . و ہ دہ فہرموویت: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ﴾ {سورة

التوبة: ۳۱} . واته: جوله که و گاوره کان زاناو خواپه رسته کانیان کردبوو به پهروه ردگارو جگه له خوای گه وره ده یانیان په رست.

وه پیغه مبهر(ﷺ) ئه م ئایه ته ی خوینده وه به سه ر عدی کوری حاتمی الطائی(رضی الله عنه) ئه ویش فه رموی: ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئیمه پیشتر ئه وانمان نه ده په رست (پیشتر گاور بوو) پیغه مبهر(ﷺ) فه رموی:

(أليس يحلون لكم ما حرم الله فتحلونهم، ويحرمون ما أحل الله فتحرمونه؟ قال: بلى، قال النبي (ﷺ): فلتك عبادتهم)^(۱۹) . واته: ئایا ئه وه ی خوای گه وره حه رامی کردبوو حه لآلیان ناکرد بوئان ئیوه یش حه لآلتان ده کرد و به قسه یان تان ده کرد، وه ئه وه ی خوای گه وره حه لآلی کردبوو حه رامیان نه ده کرد لیئان ئیوه یش به قسه یان تان ده کرد و حه رامتان ده کرد؟ فه رموی: به لئ، پیغه مبهر(ﷺ) فه رموی: ده ی ئه وه په رستنی ئه وانه.

شیخ عبدالرحمن بن حسن (په حمه تی خوای لی بیئت) ده فه رمویت: (گوپرایه لی کردنیان له سه ریچی کردندا بوو به په رستنیك بو جگه له خوای گه وره، وه به هوئی ئه مه وه کردیانیان به پهروه ردگار بو خوایان جگه له خوای گه وره ههروه کو چوئن ئه مپو له ناو ئه م ئوممه ته دا پروو ده دات، که ئه مه یش هاوبه ش بریاردانی گه وریه و درئی ئه و یه کخوایه رستی یه یه که شایه تی دانی (لا إله إلا الله) ده لاله تی له سه ر کردوو... که واته پروون بووه وه که ووشه ی نیاز پاکی (لا إله إلا الله) نه فی هه موو ئه و شتانه ده کات،

(۱۹) (رواه الترمذي في التفسير رقم: ۳۰۹۴)، وصححه الشيخ الألباني في: (الحديث حجة بنفسه في العقائد والأحكام، ص ۷۷).

چونکه ئەمانه نه فی ده لالهت له سه ر کراوی (لا إله إلا الله) ده که ن^(۲۰).

به ه مان شیوه پیویسته حوکم بردن بۆ لای یاسا ده سترده کان پهت بکریته وه، چونکه پیویسته حوکم ببریته بۆ لای قورئانی خوی گه وره و واز بهینریت له حوکم بردن بۆ لای جگه له قورئان له یاساو ده ستوره مروثه کرده کان.

خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ﴾ {سورة النساء: ۵۹}. واته: ئەگه ر کیشه که وته نیوانتان له هه ر شتی که دایته ئەوا بیگه ریننه وه بۆ لای خواو پیغه مبه ره که ی (ﷺ) (قورئان و سوننه ت).

وه ده فه رموویت: ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبِّي﴾ {سورة الشوری: ۱۰}. واته: ئەگه ر جیاوازی که وته نیوانتانه وه له هه ر شتی که دایته ئەوا بیگه ریننه وه بۆ لای خوی گه وره و خوی گه وره بریار ده دات له نیوانتاندان، وه هه ر ئەو خوی گه وره په روه ردگاری منه.

به جه خت له سه ر کراوی خوی گه وره بریاری کوفرو سته م و له پری ده رچوونی دا به سه ر هه ر که سی که دایته که حوکم نه کات به قورئان وه نه فی باوه پری لی کرد که ئەمه ییش به لگه یه له سه ر ئەوه ی که حوکم نه کردن به قورئان ئەگه ر حاکمه که به حه لائی دانا یا خود وای بینی که گونجاوتره له قورئان و چاکتره ئەمه کوفرو هاوبه ش بریار دانه نه فی

یه کخوا په رستی ده کات و (لا إله إلا الله) هه ډدوه شینیتته وه به ته واوی، به لام نه گهر حوکمی کرد به جگه له قورئان و به چه لائی نه زانی و باوهری و او بوو که حوکمی خوی گه وره پیویسته حوکمی پی بکریت، به لام هه او ناره زوی پائی پیوه نا سه ریچی بکات نه او کوفری بچوک و هاوبه ش بریاردانی بچوکه و ماناو ناوه روکی (لا إله إلا الله) که م ده کاته وه.

که واته (لا إله إلا الله) به رنامه یه کی ته واوکراوه و پیویسته زال بیت به سه ر ژیانی موسلمانان و هه موو په رستن و هه لسوکه و ته کانیان، وه ته نها ووته یه ک نی یه که بووتریتته وه بو به رکه ت یاخود بخوینریت له ویره کانی به یانیا و نیواراندا به بی تیگه یشتن له ماناکه ی و ئیش کردن به ناوه روکه که ی و رویشتن له سه ر پیبازه که ی، هه روه کو چوون زورکه س و ا گومان ده به ن له وانه ی که به زمان ده یلین و پیچه وانه ی ده که ن له بیروباوه رو هه لسوکه و ت کردنیاندا.

وه له ناوه روک و داخوازی (لا إله إلا الله) جیگیرکردنی ناوو سیفاته کانی خوی گه وریه که و خوی ناوی له خوی پی ناوه و هسفی نه فسفی پیروزی خوی پی کردووه، یاخود پیغه مبه ر (ﷺ) ناوی لی ناوه و هسفی کردووه له فرموده راسته کانیدا.

خوی گه وره ده فرموویت: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ {سورة الأعراف: ۱۸۰}. واته:

خوای گہورہ ناوہ جوانہ کانی ہہیہ، ئیوہ بیارینہ وہ لہ خوای گہورہ بہ
 ہوی ئوہ ناوہ جوانانہ وہ، وہ واز لہ و کہ سانہ بہینن کہ بی باوہ پرن بہ
 ناوہ کانی خوای گہورہ، ئوانہ سزای ئوہ کردہ وہ خرابانہ یان و ہردہ گرن لہ
 دوارؤژدا.

لہ (فتح المجید) دا دہ فہرموئیت: (بنچینہ ی الإلحاد لہ قسہ ی عہرہ بدا
 بریتی یہ لہ لادان لہ مہ بہ ست و لاریبونہ وہ و ستہ م و لہ پری دہرچوون، وہ
 ناوہ کانی خوای گہورہ ہہ مووی ناوو و ہ سفن خوای گہورہ خوئی پییان
 ناساندوہ بہ بہ ندہ کانی، وہ بہ لگن لہ سہر تہ واویٹی خوای پیروژو بہ رز.
 وہ دہ فہرموئیت: ^(۲۱) (الإلحاد) بی باوہ پربونہ لہ سیفاتی خوای گہورہ دا یان
 بہ بہرہ لستی کردن و ئینکاری کردن دہ بیٹ یا خود بہ بہرہ لستی مانا کانی
 و لہ کار خستنیان دہ بیٹ یا خود بہ گورپینیان دہ بیٹ لہ راستی و
 دہرکردنیان دہ بیٹ لہ حق بہ لادانی مانا کہ ی، یا خود بہ وہ دہ بیٹ کہ ناوو
 سیفاتی خوای گہورہ بہ کار بہینن بو ئہ م دروست کراوانہ و ہ کو بی باوہ پری
 (أهل الأتحاد) کہ ناوو سیفاتی خوای گہورہ یان کردوہ بہ ہی ئہ م بوونہ و ہرہ
 بہ چاک و خرابی یہ وہ

تہ واو بوو .

جا ہر کہ سیٹ بی باوہ پری بکات لہ ناوو سیفاتی خوای گہورہ دا بہ
 لہ کار خستن و گورپین و پرت کردنہ وہ، وہ باوہ پری نہ بیٹ بہ و مانا پیروژانہ ی
 کہ دہ لالہ ت دہ کات لہ سہری و ہ کو جہ ہمی یہ کان و موعتہ زیلہ کان و

ئەشعەری یەکان ئەو پێچەوانەى دەلالەت لەسەر کرأوى (لا إله إلا الله) ی کردووه، چونکه خوا ئەو یە که دوعای لآده کرئیت و خوى لآ نزیک دەکرئته وه به ناوو سیفاتهکانى، وهکو خواى گهوره دهفه رموئیت: (فادعوه بها) واته دوعای پئبکهن له خواى گهوره، وه ئەو ی ناوو سیفاتی نه بیئت چۆن ده بیئت به خوا؟! وه چۆن دوعای لآ ده کرئیت؟! وه به چى لآى ده پارئیته وه؟! .

پیشه و ابن القیم (رهحمه تی خواى لى بیئت) دهفه رموئیت: (زانایان له زۆر حوكمه كانیان كئشه یان هه بووه، به لام هئچ كئشه یان نه بووه له ئایه ته كانى هه وال و سیفاته كانیدا له ته نها شوئینكئشدا، به لكو هاوه لان و شوئین كه وتوان ﷺ یه كه دهنگ بوون لهسەر دان نان پئیاندا وهكو خوى چۆن هاتوو له گه ل تیگه یشتنى ماناكانیان، وه جئگیرکردنى راستیه كانیان، كه ئەمەیش به لگه یه لهسەر ئەو ی که ئەم جۆره له هه ردوو جۆره كه ی تر زیاتر پوون کراوه ته وه، وه بایه خ دان به پوون کردنه وه ی گرنگتره، چونکه له ته واوئیتى جئ به جئ کردنى هه ردوو شایه تمانه كه دایه، وه جئگیرکردنیته له پئوئستى یه كانى یه كخواپه رستى بۆیه خواى گه وره و پئغه مبه ره كه ی ﷺ) پوونیان کردۆته وه پوونکردنه وه یه كه ی ته واو كه هئچ گومان و ئالۆزى یه كه ی تی ناکه وئیت.

وه ئایه ته كانى ئە حکام له وانیه كه س له مانا كه ی تی نه گات ته نها كه سانیکى تاییهت نه بن له ناو خه لکی (زانایان)، به لام ئایه تی سیفات له تیگه یشتنیان خه لکی تاییهت و گشتى به شدارن، مه به ستم تیگه یشتنى

بنچینہ ی مانا کہ یہ نہ کہ نہین ی و چوئیتی یہ کہ ی^(۲۲) .

ہر وہا دہ فہرموویت: (وہ ئہمہ شتیکی زانراوہ بہ فیترہت و عہ قلی ساغ و پرتوکہ ئاسمانی یہ کان کہ ئہ وہ ی سیفاتی تہ واوی نہ بیٹ، نابیت بہ خواو ہہ لِسورپنہ رو پہر وہ ردگار بہ لکو زہم کراوہ و پرخنہ لیگیراو و کہ مکر اوہ، نہ لہ سہرہ تادا نہ لہ کوئاییدا سوپاسی بو نی یہ، بہ لکو لہ سہرہ تاو کوئاییدا سوپاس بو ئہ وہ یہ کہ سیفاتی تہ واوو پیروزی ہہ بیٹ کہ بہ ہویہ وہ شایانی پہرستن بیٹ، بوہ پیشینہ کان ئہ و دانراوانہ ی کہ دایان ناوہ لہ سوننہت و جیگیرکردنی سیفاتی پہر وہ ردگارو بہ رزی بہ سہر دروست کراوہ کانی و قسہ و قسہ کردنی: ناویان ناوہ یہ کخو اپہ رستی، چونکہ نہ فی ئہ و شتہ و بہرہ لستی کردنی و کوفرکردن پی ی بہرہ لستی کردنی دروستکارو ئینکاری کردنی تی، بہ لکو یہ کخو اپہ رستی پیویستہ لہ جیگیرکردنی سیفاتہ تہ واوہ کانی و بہ پاک راگرتنی لہ چواندنی بہ دروست کراوہ کانی وہ لہ زہم کردنی بہ خراپ باس کردنی^(۲۳) .

۵- چ کاتیک ووتنی (لا إله إلا الله) سوود بہ مروؤق

دہگہ یہ نیت، وہ چ کاتیک سوودی پی ناگہ یہ نیت؟

پیشتر باسی ئہ وہ مان کرد کہ ووتنی (لا إله إلا الله) پیویستہ زانینی مانا کہ و ئیش کردن بہ ناوہ پوکہ کہ ی لہ گہل دا بیٹ، بہ لام چونکہ چہند

(۲۲) مختصر الصواعق المرسلۃ: ۱/۱۵۰.

(۲۳) مدراج السالکین: ۱/۲۶.

دهقيك ههيه گومانی پیی دهبریٔ که تهنها ووتنی بهدهم بهسه هندی له خه لکی خویان هه لواسیوه بهم گومانه وه، بویه وای پیویست کرد که ئه م شته پروون بگریته وه تا ئه م گومانه نه مینیت لای که سیك که حقی بویت، شیخ سلیمان بن عبدالله (په حمه تی خوی لی بیت) له سه ر فه رموده که ی عتبان ده فه رموویت: که تییدا هاتووه:

(فَإِنَّ اللَّهَ حَرَمٌ عَلَى النَّارِ مِنْ قَالَ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) يَتَغَيَّرُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ)^(۲۴).
واته: به راستی خوی گه وره حه رامی کردووه له سه ر ئاگری دوزه خ هه رکه سیك بسووتینیت که بلیت لا إله إلا الله مه بهستی به مه په زامه ندی خوی گه وره بیت.

ده فه رموویت: بزانه چه ند فه رموده یه ک هاتووه پرووی دهره وه ی وایه که هه رکه سیك هه ردوو شایه تمانه که بهینیت ئه و حه رام ده کریٔ له سه ر ئاگری دوزه خ که بیسووتینیت، وه کو ئه م فه رموده یه و فه رموده که ی انس رضی الله عنه که ده فه رموویت: ((كان النبي ﷺ) ومعاذ رضی الله عنه) رديفه على الرحل، فقال: يا معاذ، قال: لبيك يا رسول الله و سعديك، قال: (مامن عبد يشهد لا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله إلا حرمة الله على النار))^(۲۵). واته: پیغه مبه ر رضی الله عنه له سه ر ووشتريك بوو معاذيش رضی الله عنه له پشتی یه وه سوار ببوو، فه رموی: ئه ی معاذ، ئه ویش فه رموی: به لی: وه لام و به خته وه ری بو تو ئه ی پیغه مبه ری خوا رضی الله عنه)، ئه ویش فه رموی: (هیچ به نده یه ک نی یه شایه تی

(۲۴) (رواه البخاري: ۲۰۶/۱۱)، و (مسلم: برقم: ۳۳).

(۲۵) (رواه البخاري: ۳۹۹/۱).

بدات به (لا إله إلا الله و محمد رسول الله) ئیلا خوی گه وره حه رامی ده کات له سه ر ئاگری دۆزه خ و نایکاته ناوی به وه .

ولمسلم عن عبادة (ﷺ) مرفوعاً: (ومن شهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً عبده ورسوله حرمه الله على النار) (۲۶). واته: هر که سیئک شایه تی بدات به وه ی که (لا إله إلا الله و محمد عبده ورسوله) ئه و خوی گه وره ئاگری دۆزه خی له سه ر حه رام ده کات و نایکاته ناوی به وه .

وه فه رموده ی تر هاتووه که تییدا به هر که سیئک هه ردوو شایه تمانه که بلیت ئه و ده چیته به هه شته وه، وه تییدا نی به بلیت ئاگری دۆزه خ حه رام ده کریت له سه ری، له وانه فه رموده که ی عبادة (ﷺ) که به م نزیکانه باس کراوه فه رموده ی ابو هریره (رضی الله عنه) که له گه ل پیغه مبه ر بوونه (ﷺ) له غه زای ته بوک فه رموده که که تییدا هاتووه پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموویت:

(أشهد أن لا إله إلا الله وأني رسول الله لا يلقى الله بهما عبداً غير شاك فيحجب عن الجنة) (۲۷). واته: شایه تی ئه ده م به (لا إله إلا الله و محمد رسول الله) هیچ که سیئک نی به به م شایه تمانه وه بگات به خوی گه وره وه گومانی تییدا نه بیته په رده له نیوان ئه و به هه شته دا نابیت، واته ده چیته به هه شته وه .

ئه وه ی که شیخ الاسلام ابن تیمیة فه رموویه تی:

ده فه رموویت: (شیخ سلیمان بن عبدالله): باشتین شت که ووترا بیته له

(۲۶) (صحیح مسلم بشرح النووي: ۱/۲۲۸-۲۲۹).

(۲۷) (صحیح مسلم مع شرح النووي: ۱/۲۴۴).

مانا که پیدا نه وه یه که شیخ الاسلام ابن تیمیه وجگه له ویش ووتویانه: که نه م فرمودانه تهنه بۆ که سیکه که وتبیتتی و له سه ری مردبیت، هه روه ک و چۆن به به ستره و بی هاتوو به شتی تره وه که بیلیت به دلسۆزی و نییه ت پاکه یه وه له دلّیه وه، وه دلّیا بیّت تیدا و گومانی تیدا نه بیّت به راستگویی و دلّیایی یه وه بیلیت، چونکه راستیتتی یه کخوایه رستی بریتی یه له راکیشانی گیان بۆ لای خوی گه وره به وه ی که توبه بکات له تاوانه کان توبه یه کی راسته قینه، نه گه ر بمریت له سه ر نه م حاله ته نه وه به هه شت به ده ست ده هیئت، چونکه:

* فرموده کان مه واترن له سه ر نه وه ی که وه هر که سیک ووتبیتتی (لا إله إلا الله) کیشی دنکه جو یه ک یاخود کیشی خه رته له یه ک یاخود کیشی گه ردیک چاکه له دلّیا بیّت نه وه له ناگری دۆزه خ ده رده کریت.

* وه فرموده کان مه واترن له سه ر نه وه ی که زۆر که س له وانیه که ده لّین: (لا إله إلا الله) ده خرینه دۆزه خه وه پاشان ده رده کرین لی.

* وه فرموده کان مه واترن له سه ر نه وه ی که خوی گه وره حه رامی کردوو له سه ر ناگری دۆزه خ که شوینه واری کپنوش بسوتینیت له مروّفا، وه نه وه که سانه که نویشان ده کردو کپنوشیان بۆ خوا ده برد.

* وه فرموده کان مه واترن له سه ر نه وه ی که حه رام کراوه له سه ر ناگری دۆزه خ هه رکه سیک بلیت (لا إله إلا الله) وه هه رکه سیک شایه تی بدات به (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، به لام به ستره وه به چه ند به ستره وه یه کی قورس، وه زۆر خه لکی که ده یلّین نه دلسۆزی ده زانن نه دلّیایی، وه هه ر

که سیک ئەمانە نەزانیت ئەوا لێ دەترسریت لە کاتی مردندا تاقی-
 بکریته وە دەربارە ی (لا إله إلا الله) و نەتوانیت بیلیت، وە زۆر خەلکی تر
 دەیلین بە لاسایی کردنە وەو دابو نەریت دەیلین و باوەر پێکەڵ خووشی
 دلایان نەبوو، وە زۆربە ی ئەوانە که تاقی دەکرینە وە لە کاتی مردن و لەناو
 گۆر وینە ی ئەم که سانە یە هەروەکو چۆن لە فەرموودە که دا هاتوو: (سمعت الناس يقولون شيئاً فقلته)^(٢٨) . واتە: گویم لێ بوو خەلکی شتیکیان
 دەوت منیش وەکو ئەوان و وتم. وە زۆربە ی ئیشی ئەم که سانە بریتی یە لە
 لاسایی کردنە وە و شوین کەوتنی هاوشیو ی خویمان کە ئەمانە
 نزیک ترین خەلکین لە م ئایەتە وە که خوای گەورە دە فەرموویت: ﴿إِنَّا
 وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ﴾ {سورة الزخرف: ٢٣} . واتە:
 ئیمە باوک و باپیرانی خویمان لە سەر دابو نەریتیکی بینیو لە پەرستنی ئەم
 بتانە، وە ئیمە شوینی شوینە واری ئەوان دەکەوین . وە لە م کاتە دا هیچ دژ
 بە یە ک وە ستانیکی نابیت لە نیوان فەرموودە کاندای، ئەگەر که سیک بە دلسوژی
 و دلنیایی یەکی تەواوە بیلیت ئەوا بەردەوام نابیت لە سەر تاوان، چونکە
 تەواویتی و دلسوژی و دلنیایی وا پێویست دەکات که خوای گەورە ی لە
 هەموو شت لە لا خووشە ویست تر بیت، ئەو کاتە ییش هیچ حەزو ئارەزو
 ویستیکی لە دلیدا نامینیت بۆ ئەو شتانە ی که خوای گەورە قەدەغە ی
 کردوو، وە پێ ناخۆش بوونیشی نامینیت بۆ فرمانە کانی خوای گەورە، که
 ئەمە ییش ئەو که سە یە که ئاگری دۆزەخ حەرام دەکریت لە سەری که

بیسووتینیت، هرچنده نه‌گه‌ر پییش نه‌مه تاوانیشی هه‌بیّت، چونکه نه‌م باوه‌ره‌و نه‌م تۆبه‌یه و نه‌م دلّسۆزی‌یه و نه‌م خۆشویستنه‌و نه‌م دلّنیایی‌یه هیچ تاوانیکی ناهینلنه‌وه و ده‌یسرنه‌وه هه‌روه‌کو چۆن شه‌و به‌رۆژ ده‌سپرتنه‌وه .. قسه‌که‌ی ته‌واو بوو (ره‌حمه‌تی خوای لی‌بیّت) (۲۹).

نه‌وه‌ی که شیخ محمد بن عبدالوهاب فه‌رموویه‌تی (۳۰)؛

ده‌فه‌رموویت: (گومانیکی تریان هه‌یه ده‌لین: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌ره‌لستی کرد له ئوسامه (رضی‌الله‌عنه) که نه‌و پیاوه‌ی کوشت که ووتی (لا إله إلا الله) وه فه‌رمووی: (أقتلته بعدما قال لا إله إلا الله؟!)، واته: ئایا کوشتت له پاش نه‌وه‌ی که ووتی: (لا إله إلا الله)؟! . وه چه‌ند فه‌رمووده‌یه‌کی تریش ده‌رباره‌ی ده‌ست هه‌لگرتن له‌و که‌سه‌ی که بلّیت (لا إله إلا الله)، وه مه‌به‌ستی نه‌م که‌سه نه‌زانانه نه‌وه‌یه که هه‌ر که‌سێک بلّیت (لا إله إلا الله) کافر ناکریت، وه ناکورزیت هه‌ر چه‌نده چه‌ندیک شت بکات و بکات. وه به‌م که‌سه نه‌زانانه ده‌وتریت که زانراوه‌و ئاشکرایه که پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) کوشتاری جوله‌که‌ی کردو ئافره‌تیانی به‌جاریه برد له‌گه‌ل نه‌وه‌ی که ده‌یانووت: (لا إله إلا الله)، وه هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) کوشتاری به‌نی حه‌نیفه‌یان کرد له کاتیکدا که شایه‌تیان ده‌دا به (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، وه نوێژیان ده‌کردو بانگه‌شه‌ی ئیسلامیان ده‌کرد، هه‌روه‌ها نه‌و

(۲۹) (تیسیر العزیز الحمید بشرح کتاب التوحید: ص ۶۶-۷۶).

(۳۰) بیوانه: (مجموعه التوحید: ص ۱۲۰-۱۲۱).

کھسانہی کہ عہلی کوری ابی طالب (ﷺ) سووتاندیانی، وہ ئەم نہ زانانہ دان بہوہدا دہننن کہ ہرکھسیک باوہری بہ زیندووہوونہوہ نہ بیٹ و بہرہ لستی بکات ئەوا کافر بوہو دھکوژریت ہرچہندہ ئەگەر بلّیت: (لا إله إلا الله)، وہ ہرکھسیک بہرہ لستی پایہیہک لہ پایہکانی ئیسلام بکات ئەوا کافر دہ بیٹ و دھکوژریت ہرچہندہ بلّیت: (لا إله إلا الله)، کہ واتہ چۆن سوودی پی ناگہیہ نیت ئەگەر بہرہ لستی شتیک لہ لقہکانی دین بکات، وہ سوودی پی دہگہیہ نیت ئەگەر بہرہ لستی یہ کخوایہ رستی بکات کہ بنچینہ و سہری دینی پیغہ مہرانہ (عليهم الصلاة والسلام) !؟ بہ لام دوژمنانی خوا لہ مانای فہرموودہ کان تی نہ گہیشتون.

وہ (پہحمہ تی خوای لی بیٹ) دہ فہرموویت: (بہ لام فہرموودہ کھی ئوسامہ (ﷺ) ئەوہ پیاو پکی کوشت بانگہ شہی ئیسلامی کرد بہ ہوی ئەوہی وای گومان برد کہ ئەو پیاوہ بانگہ شہی ئیسلامی نہ کرد تہنہا لہ ترسی خوین و مالہ کھی نہ بیٹ، وہ پیاو ئەگەر موسلمان بوونی خوئی ئاشکرا کرد ئەوہ پیویستہ دہستی لہ سہر ہہ لہ بگریت ہہ تا شتیک لی دہردہ کھیوت کہ پیچہ وانہی ئیسلام بوونی بیٹ، خوای گہورہ لہم پروداوہدا ئەم ئایہ تہی دابہ زاند: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا﴾ {سورة النساء: ۹۴}. واتہ: ئەی باوہ پداران ئەگەر دہرچوون بو جیہاد کردن و کوشتارتان کرد لہ پینا و خوای گہورہدا ئەوا لیکوئینہوہ بکەن و دلتیا بن لہوہی کہ بہرامبہرہ کەتان موسلمانہ یان نا.

ئایہ تہ کہ بہ لگہیہ لہ سہر ئەوہی پیویستہ دہستی لہ سہر ہہ لہ بگریٹ و

دنیایی بکریت نه گەر له پاش نه مه شتیکی لی دهرکهوت و ناشکرا بوو که پیچه وانهی ئیسلام بوو، نهوا ده کوژریت، چونکه ده فهرمویت: (فتبینوا) واته: لی کولینه وهو دنیایی بکهن، که نه گەر بیگوتایه لا إله إلا الله و نه کوژرایه نهوا لی کولینه وه مانای نه ده بوو، ههروه ها فهرمووده که ی تر و هاوشیوهی مانا که ی نه وه یه که باسمان کرد که هه رکه سیك ئیسلام بوون و یه کخوابه رستی ناشکرا بکات نه وه پیویسته دهستی له سه ره له بگریت مه گەر شتیکی لی دهر بکه ویت و ناشکرا بییت که ئیسلام بوون و یه کخوابه رستی یه که ی هه لبو ه شینیتته وه.

وه به لگه له سه ره نه م شته ی پیغه مبه ر(ﷺ) که فهرمووی: ﴿أقنلته بعد ما قال لا إله إلا الله؟!﴾. واته: ئایا کوشتت له پاش نه وه ی که ووتی: (لا إله إلا الله)؟! وه که فهرموویه تی: (أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله). واته: فهرمانم پی کراوه له لایه ن خواوه که کوشتاری خه لکی بکه م هه تا ده لئین: (لا إله إلا الله). هه ر نه و پیغه مبه ره یه (ﷺ) ده رباره ی خه وار ج ده فهرموویت: ﴿أینما لقیموهم فاقتلوهم، لئن أدركتهم لأقتلهم قتل عاد﴾^(۳۱). واته: (له هه ر شوینیک گه یشتن به خوار ج نهوا بیان کوژن، وه نه گەر من پیمان بگه م نهوا وه کو کوشتنی عاد ده یان کوژم) له گه ل نه وه ی له زوره ی خه لکی زیاتر (لا إله إلا الله) یان دهوت. تا هاوه لان(ﷺ) خو یان پی که م بوو له ئاست و به رامبه ر نه وان، له گه ل نه وه ی که زانیاری له هاوه لانه وه فی ر بوون، نه (لا إله إلا الله) سوودی پی گه یان دن، نه زوری په رستن، نه بانگه شه کردنی ئیسلام، کاتیک که سه ریچی کردنی

(۳۱) (صححه الشيخ الألباني في: (صحيح الجامع الصغير: ۲ / ۶۶۱۸).

شہریعہ تیان لی دہر کہوت، بہ ہمان شیوہ لہ وہی کہ باسماں کرد لہ
کوشتار کردنی جولہ کہ و کوشتاری ہا وہ لان ﷺ بؤ بہنی حہ نیفہ.

نہ وہی کہ الحافظ بن رجب فہرموویہ تی؛

الحافظ ابن رجب لہ نامیلکہ کہ یدا بہ ناو نیشانی (کلمة الإخلاص) (۳۲)

لہ سہر ئہ و فہرموودہ یہ ی پیغہ مبر ﷺ)؛

(أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله)
دہ فہرموویت: ئیما می عومر و کومہ لیک لہ ہا وہ لان ﷺ) وا تیگہ یشتن کہ
ہہر کہ سیک ہہردو شایہ تمانہ کہ بلیت ئہ وہ قہدہ غہ ی سزای دونیای لی
دہکات تہنہا بہ ووتنی، بؤیہ راوہ ستان لہ کوشتار کردنی ئہ وانہ ی کہ
زہکاتیان نہ ئہ دا، وہ أبو بکری صدیق ﷺ) وا تیگہ یشت کہ ہیچ شتیک
کوشتاریان قہدہ غہ ناکات تہنہا دانی زہکاتہ کہ نہ بیت، چونکہ
پیغہ مبر ﷺ) دہ فہرموویت؛ (فاذا فعلوا ذلك منعوا مني دماءهم إلا بحقها
وحسابهم على الله). واتہ / ئہ گہر ووتیان (لا إله إلا الله) ومحمد رسول الله)
وہ نویتیان کردو زہکاتیان دا ئہ وا خوینیان پاریزراوہ و قہدہ غہ دہ بیت لہ من
تہنہا بہ مافی (لا إله إلا الله) نہ بیت (ئہ گہر یہ کیک بہ ناحق بکوڑیت
یا خود لہ پاش زہ واجیکی شہری زینا بکات یا خود لہ دین ہہ لگہ ریٹہ وہ
ئہ وا دہ کوڑریٹہ وہ و کوشتن مافی خوہ تی) وہ حسابیان لہ لای خودایہ.

وه ده فهرموویت: (الزكاة حق المال) (۳۳). واته / زهکات دان حقی مال و سامانه، وه ئه مهی ابوبکری صدیق (رضی الله عنه) لای تیگه یشت زیاتر له یه کیک له هاوه لان (رضی الله عنه) به پراشکاووی له پیغه مبهریان (رضی الله عنه) گپراوه ته وه له وانه ابن عمر و انس و جگه له مان (رضی الله عنه)، وه فهرموویه تی:

(أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله ويقيموا الصلاة ويؤتوا الزكاة) (۳۴). واته / فهرانم پی کراوه له لایه ن خوای گه وره وه که کوشتاری خه لکی بکه م هه تا شایه تی ده دن به (لا إله إلا الله و محمد رسول الله) و نویژ بکه ن و زهکات بده ن .

وه ئه م ئایه ته یشت به لگه یه له سه ر ئه م شته که خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ﴾ {التوبة: ۵} . واته: ئه گه ر تۆبه یان کردو نویژیان کرد و زه کاتیان دا ئه وه ریگه یان به رده ن و مه یان کوژن، هه ره کو چۆن ئه م ئایه ته ی تریش به لگه یه که خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ ﴾ {التوبة: ۱۱} . واته: ئه گه ر تۆبه یان کردو گه پانه وه بو لای خوا و نویژیان کرد و زه کاتیان دا ئه و ده بن به براتان له دیندا.

واته: برایه تی له دیندا جیگه ر نابیت ته نها به جی به جی کردنی فهرزه کان نه بیت له گه ل یه کخوایه رستی دا، چونکه تۆبه کردن و گه پانه وه له هاوبه ش

(۳۳) (صححه الشيخ الألباني في: صحيح سنن الترمذي: كتاب الإيمان، باب ما جاء: أمرت أن أقاتل الناس

حتى يقولوا لا إله إلا الله، رقم: ۲۶۰۷).

(۳۴) (المصدر السابق).

بیراردان بہ دہس نایات تہنہا بہ یہ کخوایہ رستی نہ بیّت، کاتیک أبو بکر (رضی اللہ عنہ) ئەم شتہ ی بۆ ہا وە لان (رضی اللہ عنہ) پوون کردہ وە ئەوانیش گہرانہ وە بۆ سەر قسہ کہ ی أبو بکر (رضی اللہ عنہ) و بہ راستیان دانا، وە کہ زانرا سزای دنیا لاناچیت لہ سەر کہ سیک کہ ہەردوو شایہ تمانہ کہ جی بہ جی بکات بہ رەہایی، بہ لکو سزا دہدریت بہ کہ م و کوری خستنہ مافیک لہ مافہکانی ئیسلا م بہ ہەمان شیوہ سزای قیامہ تیش.

ہەروہا دہ فہرمویت: (۳۰) کۆمہ لیک لہ زانایان دہ فہرموون:

(مہ بہست لہ م فہرموودانہ ئەوہ یہ کہ ووتنی (لا إله إلا الله) ہویہ کہ بۆ چوونہ بہ ہشت و پزگار بوون لہ دۆزەخ و داخوازی ئەمہ دہکات).

وہوہ لأمیان دہدریتہ وە بہوہ ی کہ داخوازی ئیشی خو ی ناکات تہنہا بہ کۆبوونہ وە ی مہرجہکان و نہمانی بہرہ لستی یہکانی نہ بیّت، ہەندی جار داخوازی یہ کہ ی جیاواز دہ بیّت لہ گەلیدا لہ بەر فہوتانی مہرجیک لہ مہرجہکانی، یاخود بوونی بہرہ لستی یہک لہ بہرہ لستی یہکانی، کہ ئەمیش ووتہ ی (حەسەنی بصری و وہب بن منبہ) ہ کہ ئەمیش ئاشکراترہ.

پاشان لہ حەسەنی بصری گیردراوہ تہوہ کاتیک کہ (فرزدق) خیزانہ کہ ی بہ خاک سپاردوہ پئی فہرموہ: چیت بۆ ئەم پۆژہ ئامادہ کردوہ ئەویش ووتی: شایہ تمانی (لا إله إلا الله) لہ حەفتا سالہوہ، حسن پی ی فہرمو: باشترین ئامادہ کراوہ بہ لام (لا إله إلا الله) چەند مہرجیکی ہە یہ: ئاگادارت دہ کہ مہوہ لہ لہ کہ دار کردنی نامووسی ئافرہ تانی باوہ پردار .

وه وترا به حسن: که سانیك ده لئین: هرکه سانیك بلیت (لا إله إلا الله) ده چیتته به هه شته وه، فه رمووی: هرکه سانیك بلیت (لا إله إلا الله) مافه کانی و فه رزه کانی جی به جی بکات ئه و ده چیتته به هه شته وه.

وه یه کیك پرسیاری له (وهب بن منبه) کرد ئایا (لا إله إلا الله) کللی به هه شت نی یه؟ ئه ویش فه رمووی: به لئی کللی به هه شته به لام هه موو کللیك ددانی هه یه ئه گهر کللیك بهینیت ددانی هه بیته ئه و ده رگا که ت بو ده کاته وه، وه ئه گهر ددانی نه بیته ئه و ده رگا که ت بو ناکاته وه...

وه و ابرازم ئه وه نده ی که قسه ی زانا یانم هینایه وه به سه بو وه لام دانه وه ی ئه م گومانه که که سانیك خو یان پیوه ی په یوه ست کردوه که و گومان ده بن که هرکه سانیك بلیت (لا إله إلا الله) کافر نابیت هه رچه نده چه ندیک له جو ره کانی هاوبه ش بریار دانی گه وه جی به جی بکات، که ئه م پو به به رده وامی ده کریت له سه ر نه زرگا و گوپی پیا و چاکان که وشه ی (لا إله إلا الله) هه لده وه شیئیتته وه ته وای هه لوه شان وه، وه دژی ده وه ستن ئه و په پی دژ را وه ستان، که ئه مه ییش ریگه ی خه لکی له پری ده رچو وه که ده قه کورته کان وه رده گرن و وا ده زانن به لگه یه بو یان، وه واز ده هینن له ده قه دریزه کان که ئه م ده قه کورتانه پوون ده که نه وه و ئاشکرای ده که ن وه کو ئه و که سانه ی که باوه ردینن به هه ندیک له قورئان و کوفر ده که ن به هه ندیکی تری، خوی گه وه ده رباره ی ئه م جو ره له خه لکی ده فه رموویته:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ

مَنْ عِنْدَ رَبِّنَا وَمَا يَذْكَرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ رَبَّنَا لَا تَزُغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ. {آل عمران: ۷-۹} . واتہ: خوی گہورہ ئہ و خویہ کہ ئہ و قورئانہ ی دابہ زاندوئہ سہرت ئہ ی محمد (ﷺ) لہ قورئاندا ہندی کہ لہ ئایہ تہ کانہ (محکم) ن، واتہ: (یہ ک پاقہ کردنیان ہہ یہ، وہ مانا کہ یان دیارہ و ئاشکرایہ، وہ بواری گوپینی مانا و لادان و شاردنہ و ہو دوو دلی تیدانیہ)، کہ ئہم ئایہ تانہ بنچینہ ی قورئان و پشتیان پی دہبہ ستریت، وئہ و ئایہ تانہ ی پیچہ وانہ یان بیت دہ گہ پینرینہ و ہ بو ئہم ئایہ تانہ، وہ ہندی کہ ئایہ تی تری قورئان (متشابہ) ن، واتہ: (زیاتر لہ یہ ک پاقہ کردنیان ہہ یہ، وہ بواری گوپینی مانا و لادان و شاردنہ و ہ یان ہہ یہ)، فہرمانمان پی کراوہ بہ باوہ پھینان بہ ئایہ تی (متشابہ) و ئیش کردن بہ ئایاتی (محکم) بہ لام ئہ وانہ ی لادان لہ حہق لہ دئیاندایہ شوینی ئایہ تی متشابہ دہ کہ ون، وہ گومان بو باوہ رداران دروست دہ کہن و دہیکہن بہ بہ لگہ بوئہ و بیدعہ یہ ی کہ خویان لہ سہرین کہ مہ بہ ستیان ئہ و ہ یہ خہ لکی تووشی فیتنہ بکہن لہ دینہ کہ یاندا و دئیان تیک بدن، وہ مہ بہ ستیان پاقہ کردنیاتی بہ و شیوہ یہ ی کہ خویان دہ یانہ ویت و بگونجیت لہ گہ ل ریگہ خراپہ کہ یاندا لہ کاتی کدا ہیچ کہ سیک لہ پاقہ کردنہ کہ ی نازانیت تہ نہا خوی گہورہ نہ بیت، وہ ئہ وانہ ی کہ دامہ زراون لہ زانستدا دہ لین باوہ پیمان پی ہہ یہ مہ مووی لہ لایہ نی پہرہ ردا گارمانہ و ہ یہ، بہ لام ہیچ کہ سیک بیر ناکاتہ وہ تہ نہا خاوہن عہقلہ کان نہ بیت، ہرہ و ہا زانا دامہ زراوہ کان دہ لین خویہ دلمان لانہ دہیت لہ سہر حہق بہ و ہ ی شوینی ئایہ تی (متشابہ) ی

بخهیت ههروه کو چۆن ئهوانه له پریی راست ده رچوون که شوینی ئایه تی (متشابه) که وتن له پاش ئه وهی پینماییت کردین بۆ حهق، وه له لایه ن خۆته وه په حمه تیکی فراوانمان پی ببخشه هه ر تو به خشه ری په حمه تی، خواجه تو زیندوو که ره وهی خه لکیت بۆ لپرسینه وه له پوژیکدا که هیچ گومانیکی تیدا نی یه، به پراستی خواجه گه وره وه فای هه یه به رامبه ر په یمانه کانی و په یمان ده باته سه ر، خواجه حه قمان به حه ق نیشان بده و شوینکه وتنیمان پی ببه خشه، وه به تالیثمان به به تال پی نیشان بده و دوورکه وتنه وه یمان پی ببخشه.

۶ :- شوینه واری (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

ئهم وشه یه ئه گه ر به راستگویی و دلسۆزی یه وه بووتریت و ئیش بکریت به ناوه پوک و داخازی یه که ی به ئاشکراو به نهینی ئه و شوینه واری زۆر سوپاس کراوی ده بیئت به سه ر تا ک و کۆمه له وه له هه موویان گرنگتر:

۱- کۆبوونه وهی وشه و دهنگ که به هۆیه وه هیز و سه رکه وتن بۆ موسلمانان دهسته به ر ده بیئت به سه ر دوژمناناندا، چونکه هه موویان ئه وکاته به یه ک دین دینداری ده که ن و یه ک بیروباوه ر په یره و ده که ن هه روه کو خواجه گه وره ده فه رموویت: ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ {سورة آل عمران: ۱۰۳} واته: ئیه وه هه مووتان ده ست بگرن به ئیسلام و قورئانه وه، وه پارچه پارچه یی و جیاوازی مه که ن، وه خواجه گه وره ده فه رموویت: ﴿هُوَ الَّذِي أَيْدِكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ وَاللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ {سورة الأنفال:

۶۲-۶۳} . واتہ: خوای گہورہ ئو خواہیہ کہ پشتیوانی تو ی کرد بہوہی کہ سہرتی خست بہسہر بی باوہراندہ لہ شہری بہدر، وہ بہ ہوی باوہرپدارانہوہ وہ دلی ئوسو خہزہجی یہک خست بہ ہوی باوہرہینانیانہوہ کہ پیشتر لہ شہرو کوشتارکردنی یہکتردا بوون، ئہگہر تو ہہرچی ہہیہ لہسہر زہویدا بتبہخشیبایہ بو ئوہی دلایان یہک بخہیت نہتدہتوانی دلایان یہک بخہیت، بہلام خوای گہورہ دلایانی یہک خست و ریکیانی خست، ہہر خوای گہورہ بہراستی بہ دہسہلات و کاربہجیہ.

وہ جیاوازی لہ بیرو باوہرپدا دہبیٹہ ہوی پارچہ پارچہیی و کیشہو یہکتر کوژی و ہکو خوای گہورہ دہفہرموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَأَسْتَأْتِيَهُمْ فِي شَيْءٍ﴾ {سورة الأنعام: ۱۰۹}. واتہ: ئو کہ سانہی دینہ کہ یان پارچہ پارچہ کردو بوون بہ ہش بہشو تاقم تاقم ئو لہ وان نیت لہ ہیچ شتی کدا ئوان لہ ریبازی تو دہرچوون.

وہ دہفہرموویت: ﴿فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ﴾ {سورة المؤمنون: ۵۳}. واتہ: شوین کہ وتوانی پیغہمبہران (علیہم الصلاة والسلام) لہ گہل ئوہی دینہ کہ یان یہک بوو پارچہ پارچہ یان کردو بوون بہچہند گروپو تاقمیکہوہ کہ جیاوازو جوړو جوړ بوون، پاشان ہہر حیزبو تاقمیک بہوہی کہ خو ی پیہتی لہ دین دلخوش و سہرسام بوون.

بوہی ہیچ شتی کہ خہلکی یہک ناخات و کو یان ناکاتہوہ تہنہا بیرو باوہری ئیمان و یہکخواپہرستی نہبیٹ کہ ئہمیش دہلالہت لہسہر کراوی (لا إله إلا الله) یہ، وہ تو پہند و ہر بگرہ لہو حالہی کہ عہرہبی تیدا بوو پیش ئیسلام،

وه بزانه پاش ئیسلام چۆن گۆران و چییان به سهردا هات.

۲- دهسته بهر بوونی هیمنی و ئاسایش و دنیایی له کۆمه لگای یه کخوایه رستدا که وا دینداری ده کهن به ناوه پۆک و داخوازی (لا إله إلا الله)، چونکه ههر یه که له ئەندامانی ئه و کۆمه لگایه ئه وهی که خوا حه لالی کردووه وهری ده گریت و ده یکات، وه واز ده هیئیت له وهی که خوای گه وره حه رامی کردووه له سهری، وه کو کارلیک کردنی که له گه ل بیروبا وه ره که ی که وا ئه مه ی پی ده لیت، ئه ویش ده ست هه لده گریت و واز ده هیئیت له ده ست دریز کردنه سه ر خه لکی و سه تم کردن و دوژمنایه تی، وه هاوکاری و خۆشه ویستی و پشتیوانی و سه رخستنی یه کتری بۆ خوا جیگای ئه مانه ده گریت وه، وه کو ئیش کردنی که به فه رمایشتی خوای گه وره: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ {سورة الحجرات: ۱۰}. واته: ته نها باوه پرداران برای یه کترن. وه ئه م شته به ئاشکرا ده رده که ویت له حالی عه ره ب له پیش ئه وهی دینداری بکهن به (لا إله إلا الله) وه له پاش ئه وهی که ده ستیان کرد به دینداری کردن به (لا إله إلا الله) و موسلمان بوون، پیش موسلمان بوونیان دوژمنی یه کتری بوون، وه یه کتریان ده کوشت و شانازیان ده کرد به کوشتن و برین و تالانی کردنی مالی یه کتری، به لام کاتی که موسلمان بوون، بوون به برای خۆشه ویستی یه کتری وه کو خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾ {سورة الفتح: ۲۹}. واته: محمد (ﷺ) پیغه مبه رو نیردراوی خوای گه وره یه، ئه و هاوه لانه یشتی که له گه لیدان (ﷺ) زۆر سه خت و توندن له گه ل کافراند، وه زۆر به سۆزو به زه یین له ناو خویاندا

وہ دہ فہرموویت: ﴿وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ قَائِلٍ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾ {سورة آل عمران: ۱۰۳}. واتہ: ئہ ی موسلمانان ئیوہ یادی بہ خششی خوی گہورہ بکہ نہ وہ بہ سہرتانہ وہ کاتیک کہ ئیوہ دوژمنی یہ کتری بوون وہ یہ کتریتان دہ کوشت، خوی گہورہ دلثانی یہ ک خست و بہ ہوی بہ خششی خوی گہورہ وہ ئیوہ ی (ئہ وسو خہ زہج) بوون بہ برای یہ کتری.

۳- بہ دہست ہیئانی سہرورہ ی و جینیشینی لہ سہر پوی زہویدا، وہ پاکی دین و دامہ زراوی بہ رامبہر شہ پۆلی بیرو بوچون و دہر پراوہ جیاوازو جوراوجورہ کان، ہرورہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾ {سورة النور: ۵۵}. واتہ: خوی گہورہ پہیمانی داوہ بہ وانہ ی کہ باوہر پان ہیئاوہ و کردہ وہ ی باشیان کردوہ لہ ئیوہ کہ بہ جہخت لہ سہرکراوی لہ سہر زہویدا دہ یانکات بہ جینیشین و سہرورہ ہرورہ ک چۆن ئہ وانہ ی پیش ئیوہ ی کرد بہ جینشین، وہ ہرورہ ہا ئہ و ئایینی ئیسلامہ ی کہ خوی گہورہ پازی بووہ بویان لہ سہر زہویدا بویان جیگیرو دامہ زراو دہ کات، وہ لہ پاش ترسو دلہ پراوکی بویان دہ گورپت بہ ہیمنی و ئارامی بہ مہرجیک کہ بہ تاو تہ نہا من بہرستن و ہیچ ہاوبہ شیکم بو دانہ نین.

خوی گہورہ بہ دہستہ ہیئانی ئہ م داواکراوہ بہرزانہ ی بہ ستوتہ وہ بہ پہرستنی خوی بہ تاو تہ نہایی بہ بی ہاوبہ ش پریاردان بو ی کہ ئہ مہ

بریتی به له ماناو ناوه پۆك و داخوازی (لا إله إلا الله) .

۴ - به دهست هینانی ئارامی دهروونی و جیگیری میشك بۆ ههركه سێك كه بلێت: (لا إله إلا الله) و ئیش بكات به داخوازی به كانی، چونكه يهك خوا ده په رستیت و ده زانیت مه به سستی خواجه كه ی چی یه و به چی رازی ده بیت ئه مێش جی به جی یان ده كات، وه ده زانیت به چی تووره ده بیت خۆی لی دور ده خاته وه، به پێچه وانهی كه سێك كه چهند خواجه کی جوراو جور ده په رستیت هه ریه كه یان مه به سستی هه یه پێچه وانهی مه به سستی ئه و خواجه ی تری، وه هه لسورانێکی هه یه پێچه وانهی هه لسورانێ ئه و خواجه ی تری، هه روه كو خواجه گه و ره ده فه رموویت: ﴿أَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ {سورة يوسف: ۳۹} . واته: ئایا چهند په روه ردگارو چهند خواجه کی جوراو جور باشتره یان خواجه تاك و ته نهاو بالا ده س؟! .

هه روه ها ده فه رموویت: ﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءٌ مُّتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ {سورة الزمر: ۲۹} . واته: خواجه گه و ره نمونه بۆ مروقی هاوبه ش بپیارده ر كه زیاتر له خواجه کی هه یه ده هینیتته وه به بنده یه ك كه كۆمه لێك خاوه نی هه یه و خزمه تی هه موویان ده كات و ماندوو ده بیت، كه هه ریه كه یشیان جیاوازن له وی تریان و په وشتیان خراپه، و كه سیان لی رازی نین، وه نمونه بۆ مروقی یه كخواجه رست ده هینیتته وه به بنده یه ك كه یه ك خاوه نی هه بیت ئه گه ر خزمه تی بكات لی رازی ده بیت، وه ئه گه ر خزمه تی نه كات لی ده بووریت، ئایا ئه م دوو نمونه یه وهك یه ك وایه؟

پیشہ و ابن القیم (پر حمہ تی خوی لی بیّت) دہ فہرموویّت: (تہمہ نمونہ پیہ کہ خوی گہورہ ہیناویہ تی یہ وہ بؤ ہاوبہ ش بریار دہرو پیہ کخوایہ رست، ہاوبہ ش بریار دہر وہ ک بہ ندہ پیہ ک وایہ کہ کؤمہ لیک خہ لکی جیاوازو رق و کینہ لیک بووی رہوش خراپ خاوہنی بن، ہاوبہ ش بریار دہر کہ چہ ند خویہ کی جؤراوجؤر دہ پەرستیت لیک چوینراوہ بہ بہ ندہ پیہ ک کہ مولکی کؤمہ لیک خہ لک بیّت ہہ موویان رکا بہ ری بکہن لہ خزمہ ت کردنیدا ئویش ناتوانیت رہ زامہ ندی ہہ موویان بہ دہست بہینیت، وہ مروقی پیہ کخوایہ رست کہ بہ تاک و تہنہا خوی گہورہ دہ پەرستیت نمونہ ی وہ کو بہ ندہ پیہ ک وایہ کہ پیہ ک خاوہنی ہہ بیّت و خوی دابیّتہ دہستی یہ وہ و مہ بہستی بزانیّت و ریگای رہ زامہ ندی بزانیّت، تہمہ لہ پشوداندایہ لہ وہ ی کہ کؤمہ لیک شہریک لہ سہری ناکوک بن، بہ لکو تہم ساغہ بؤ خاوہنہ کہ ی بہ بیّ تہ وہ ی کیشہ ی تیدا بیّت لہ گہل نہرم و نیانی و سؤزو بہ زہی و چاکہ ی خاوہنہ کہ ی بؤی، وہ بہرژہ وہ ندی یہ کانی ہہ لڈہ سورپینیت ئایا تہم دوو بہ ندہ پیہ یہ کسانن؟! (۳۶) .

۵- بہرزی و پایہ بلندی بؤ تہہلی (لا إله إلا الله) لہ دنیا و قیامہ تدا ہہر وہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویّت: ﴿حُنْفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا حَرَّمَ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَّفَهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوَىٰ بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ﴾ {سورۃ الحج: ۳۱} . واتہ: لادہن لہ پەرستنی جگہ لہ خوا و بہ تہنہا خوا پەرستن و ہاوبہ شہی بؤ بریار مہ دہن، وہ ہہر کہہ سیک ہاوبہ ش بؤ خوی

گه‌وره برپار بدات وهك ئه‌وه وايه له ئاسمانه‌وه به‌ربووبیته خواره‌وه و بالنده پارچه پارچه‌ی بکات و بیبات، یاخود با فرپی بداته شوینیکی دوورو قوول‌ه‌وه (واته: هه‌ر كه‌سیك هاوبه‌ش برپار بدات بۆ خوای گه‌وره کرده‌وه‌کانی به‌تال ده‌بیته‌وه)، ئه‌م ئایه‌ته به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه یه‌كخواپه‌رستی به‌رزی و پایه‌ بلندی‌یه، وه هاوبه‌ش برپاردان نزمی و دابه‌زین و به‌ربوونه‌وه‌یه .

زانای پایه‌به‌رز ابن‌القیم (په‌حمه‌تی خوای لی بیته) ده‌فه‌رموویت:

(خوای گه‌وره باوه‌رو یه‌كخواپه‌رستی چوواندوه به‌ئاسمان له به‌رزی و پایه‌ بلندی و فراوانی و ریزدا كه جیگای به‌رزبوونه‌وه و دابه‌زینیتی، هه‌یه‌تی داده‌به‌زیت بۆ زه‌وی و هه‌یه‌ بۆی به‌رز ده‌بیته‌وه، وه هاوبه‌ش برپاردرو بۆ باوه‌ری چوواندوه به‌ به‌ره‌وه‌بوو له ئاسمان بۆ نزمترین جیگا له‌ پروی ته‌سکی و ته‌نگی‌یه‌کی سه‌خته‌وه و ئازاریکی یه‌ك له‌سه‌ر یه‌ك و بالنده‌یش ئه‌ندامه‌کانی ده‌بات و پارچه‌ پارچه‌ی ده‌کات به‌و شه‌یتانانه‌ی چوواندوه كه خوای گه‌وره ده‌ینیریته و ده‌یسوورپینیت و بیزاری ده‌کات و قورسی ده‌کات بۆ شوینی له‌ناو چوونی، وه بایش فرپی ده‌داته شوینیکی دووری قوول كه ئه‌مه هه‌واو ئاره‌زووه‌که‌یه‌تی وای لی ده‌کات خۆی بخاته نزمترین و خراپترین شوین و دوورترین شوین له ئاسمانه‌وه ^(۳۷) .

۶- پاراستنی خوین و مال و ناموس، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ده‌فه‌رموویت: (أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله فإذا قالوها عصموا مني دمائهم

وأموالهم إلا بحقها^(۳۸). واتہ: فہرمانم پی کر اوہ لہ لایہن خوی گہورہ وہ کہ کوشتاری خہ لکی بکہم ہہ تا دہ لّین (لا إله إلا الله)، وہ ئہ گہر ووتیان ئہ وا خوین و مالیان لہ من پاریزراو دہ بیّت تہ نہا بہ مافی (لا إله إلا الله) نہ بیّت.

کہ دہ فہرموویّت: (بحقها) مانای ئہ وہ یہ کہ ئہ گہر ووتیان (لا إله إلا الله) وہ لئہ ستان بہ جی بہ جی کردنی مافہ کانی کہ بریتی یہ لہ جی بہ جی کردنی داخوازی یہ کانی یہ کخوایہ رستی و دوور کہ و تنہ وہ لہ هاوبہ ش برپاردان و ہہ ستان بہ جی بہ جی کردنی پایہ کانی ئیسلام ئہ وا خوین و مالیان پاریزراو نابیّت، بہ لکو دہ کوژرین و مالیان بہ غنیمہ دہ بریّت بوّ موسلمانان، ہہ روہ کو چوّن پیغہ مہبر (ﷺ) و جینیشینہ کانی (ﷺ) ئاوایان لیان کرد. ہہ روہا ئہ م ووشہ یہ (لا إله إلا الله) شوینہ واری گہورہ یہ لہ سہر تاک و کوّمّل لہ پہ رستن و ہہ لسوکہ وت کردن و ئاداب و پہ وشتہ کان...

وبالله التوفيق ، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وصحبه أجمعين.

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

مالپهري فهرموده

www.fermude.com

fermude33@yahoo.com